

**Departement Social Work
Afstudeerrichting Maatschappelijk Werk**

**De wijziging in het Geïndividualiseerd Project voor
Maatschappelijke Integratie**

**Een evaluerend onderzoek van de wet van 21 juli 2016 houdende wijziging van de
wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie**

Door Willem Van Sas

**Bachelorproef aangeboden tot het bekomen
van het bachelor diploma sociaal werk
(maatschappelijk assistent)**

**Hasselt
Academiejaar 2016-2017**

**Departement Social Work
Afstudeerrichting Maatschappelijk Werk**

**De wijziging in het Geïndividualiseerd Project voor
Maatschappelijke Integratie**

**Een evaluerend onderzoek van de wet van 21 juli 2016 houdende wijziging van de
wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie**

Door Willem Van Sas

**Bachelorproef aangeboden tot het bekomen
van het bachelor diploma sociaal werk
(maatschappelijk assistent)**

**Hasselt
Academiejaar 2016-2017**

Woord vooraf

Het schrijven van de bachelorproef was voor mij een heel zware opgave. Het heeft me veel tijd en moeite gekost en er leek soms geen einde aan te komen. Bij de aanvang van mijn stage werd dit onderwerp mij aangeraden, terwijl ik op dat moment nog geen idee had waar GPMI voor stond. Hoe meer ik in op mijn stage de kans kreeg om hiermee in aanraking te komen en in de praktijk hier zelf gebruik van moest maken, des te meer mijn interesse groeide en ik meer en meer voor mezelf een antwoord wou vinden op mijn probleemstelling. Deze drive die ik gaandeweg heb gevonden heeft ertoe geleid dat ik mijn bachelorproef met veel meer interesse en motivatie heb kunnen afsluiten dan toen ik eraan begon.

Om deze reden wil ik als eerste mijn stagementor, mevrouw Chris Leys, maatschappelijk werkster op OCMW Vosselaar, heel hard bedanken. Ze heeft mij zonder pardon in het werkveld gesmeten, hierdoor heb ik ontzettend veel bijgeleerd en de kans gekregen om in de praktijk het GPMI te leren kennen, wat bij mij heel veel inzicht en vooral interesse heeft teweeg gebracht. Hierna wil ik graag mijn eindwerkbegeleider meneer Dennis Smolders bedanken, hij heeft mij steeds te woord gestaan en mijn vragen steeds snel beantwoord waardoor ik snel vooruit kon. Hij heeft mij ook heel praktisch en overzichtelijk op gang geholpen waardoor ik ineens een veel beter zicht had in hoe ik deze bachelorproef moest aanpakken, en met meer vertrouwen te werk kon gaan. Verder wil ik mijn stagebegeleidster mevrouw Ingrid Mangelschots ook heel hard bedanken, zij heeft mij op het juiste moment op de juiste manier aangepakt waardoor ik hierna met veel meer drive te werk ben gegaan. Als laatste zou ik nog graag alle personeelsleden van het OCMW van Vosselaar willen bedanken, zij hebben 14 weken lang een klimaat geschept waar ik me thuis voelde en met al mijn vragen terecht kon, ze hebben me laten groeien en veel ruimte gegeven om mijn onderwerp beter te leren kennen.

Abstract

Mijn bachelorproef behandelt de hervorming van het GPMI door de implementatie van de wet van 21 juli 2016 die een wijziging inhoudt op de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie.

De opzet van mijn onderzoek is nagaan of de implementatie van deze wetswijziging de bruikbaarheid van het GPMI, al dan niet, verhoogd. Dit onderzoek ik via diepte-interviews die ik bij voornamelijk MA 's maar ook secretarissen en ontvangers afneem in verschillende OCMW 's in Vlaanderen. Uit dit, kleinschalig, onderzoek heb ik geconcludeerd dat de wetswijziging inderdaad de bruikbaarheid voor zowel MA 's als cliënten verhoogd. Echter is het antwoord niet zo éénduidig en kunnen er nog een heel aantal bemerkingen en verbeteringen worden gemaakt. Zo is het verplichtend karakter iets waar veel MA 's aanstoot aan nemen en moet er worden gewaarborgd dat het GPMI voor de zwaksten geen administratieve formaliteit dreigt te worden. Op basis van mijn ervaringen en analyses heb ik enkele conclusies en aanbevelingen proberen te stellen die vervolgens in rekening moeten gehouden worden in de verdere evolutie van het GPMI.

Inhoudsopgave

Woord vooraf	4
Abstract	5
Inhoudsopgave	6
Lijst met afkortingen/tabellen/figuren	8
Inleiding	6
1. Probleemstelling en onderzoeksvragen	7
2. Bespreking stageplaats	9
2.1 OCMW Vosselaar	9
2.2 Van aanmelding bij het OCMW tot GPMI	9
3. Theoretisch kader	12
Inleiding	12
3.1 Historiek van het OCMW	13
3.2 Het bestaansminimum	15
3.3 Geïndividualiseerd Project voor Sociale Integratie	20
3.4 Het Recht op Maatschappelijke Integratie	23
3.5 Het Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie	29
3.6 Een evaluatie van het GPMI	34
3.7 Hervorming van het GPMI	41
Besluit	46
4. Praktijkgedeelte	47
Inleiding	47
4.1 Onderzoeksmethode	48
4.2 Dataverzameling	49
4.3 Resultaten maatschappelijk assistenten	50
4.4 Resultaten ontvangers en secretarissen	58
4.5 Conclusies en aanbevelingen	60
4.6 Ontwikkeling modelcontract	66
Besluit	68
5. Kritische reflectie	69

Bibliografie

71

Bijlagen

73

Lijst met afkortingen/tabellen/figuren

COO:	Commissie van Openbare Onderstand
OCMW:	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
GPMI:	Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijk Welzijn
VN:	Verenigde Naties
Art:	Artikel
RSZ:	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RMI:	Recht op Maatschappelijke Integratie
MA:	Maatschappelijk assistent
POD MI:	Programmatorische Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie
RvMW:	Raad voor Maatschappelijk Welzijn

Inleiding

Ik heb stage gelopen in het OCMW van Vosselaar, één van de belangrijkste wetgevingen binnen deze werking is de RMI-wet. Veel van het cliënteel valt onder deze wet en ontvangt een leefloon. Deze cliënten die een leefloon ontvangen worstelen vaak om terug hun plaats in de maatschappij te vinden of gaan zich nestelen in het leefloon.

De opzet van de wet op het Recht op Maatschappelijke Integratie, is om iedereen in staat te stellen terug deel uit te maken van onze maatschappij, door hen te activeren en terug te integreren. Hierin ligt het grote verschil met het vroegere bestaansminimum, dat de mensen simpelweg een gewaarborgd minimuminkomen verschafte.

De RMI-wet garandeert een leefloon, maar heeft hierbuiten nog een groot hulpmiddel in het traject naar maatschappelijke integratie genaamd het GPMI, het Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie.

In dit GPMI wordt het hulpverleningstraject uitgeschreven en gecontractualiseerd. Tot nu toe was de implementatie hiervan nog redelijk beperkt en werd het niet altijd gebruikt zoals de wetgever het voor ogen had. Om deze redenen en omdat activering binnen onze huidige samenleving alsmat belangrijker wordt, heeft de wetgever een wetswijziging doorgevoerd die een grote impact heeft op de bruikbaarheid en de toepassing van dit GPMI.

In dit onderzoek schets ik eerst een wandeling doorheen de geschiedenis van de verschillende stappen en wetgeving die leiden tot de wetswijziging van 21 juli 2016. Hierna ga ik in mijn onderzoek de belangrijkste wijzigingen analyseren die zijn aangebracht aan het GPMI om zo een antwoord te kunnen formuleren op de vraag of deze wetswijziging de bruikbaarheid van het Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie daadwerkelijk verhoogd.

1. Probleemstelling en onderzoeksvragen

In onze samenleving is er een steeds groter wordende groep aan hulpbehoevenden. Langs de ene kant slijpt de job markt meer en meer toe waardoor steeds meer mensen nood hebben aan duurzame tewerkstelling. Langs de ander kant zijn er nieuwe sociale ontwikkelingen die zorgen voor een nog grotere toestroom aan hulpbehoevende mensen: denk maar aan de vluchtelingen crisis, waar nog steeds geen duurzame of lange termijn oplossingen voor bedacht zijn.

Voor vele van deze mensen is de RMI-wet of het leefloon een laatste vangnet om de binding met de maatschappij te behouden. Door dat een groot aantal mensen, dat nog steeds blijft toenemen, hier afhankelijk van zijn neemt de druk op de verzorgingsstaat steeds meer en meer toe. Om ons sociaal systeem te kunnen behouden en ervoor te zorgen dat mensen zich niet gaan nestelen in deze afhankelijkheid van het leefloon heeft men het GPMI ontwikkeld.

Het Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie is een begeleidings- en opvolgingsinstrument in de vorm van een contract waarin de wederzijdse rechten en plichten van een cliënt en het OCMW worden beschreven. Het bestaansminimum of het leefloon worden op deze manier gekoppeld aan een integraal traject om de cliënt terug te integreren in de maatschappij. Dit gebeurt op de eerste plaats via een traject naar professionele integratie of een traject met voltijdse studies. Indien dit nog niet mogelijk is werkt men naar sociale integratie door mensen meer vaardig te maken.

In het verleden was het GPMI beperkt toepasbaar en was het enkel verplicht voor -25 jarigen. De omzendbrief naar aanleiding van de wet van 21 juli 2016 houdende wijziging van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, brengt hier een heel aantal ingrijpende wijzigingen en vooral verruiming aan toe.

De probleemstelling die ik ga onderzoeken is:

Op welke manier verbeteren, of net niet, de wetswijzigingen de bruikbaarheid van het GPMI.

Deze probleemstelling ga ik nog opdelen in enkele onderzoeksvragen, die samen hopelijk een beter beeld kunnen scheppen over de bruikbaarheid van deze wetswijzigingen.

Wat zijn nu de werkelijke voordelen van dit GPMI naar de hulpverlening die de cliënt ontvangt?

Op welke manier zorgt deze wetswijziging dat het GPMI voor de MA 's een beter begeleidingsinstrument wordt?

Op welke manier beïnvloedt deze uitbreiding de OCMW 's in het algemeen?

Het doel van mijn onderzoek is dus na te gaan hoe de wetswijzigingen die door gevoerd werden invloed hebben op de verschillende betrokken actoren. Hebben zij hun beoogde doel bereikt en de bruikbaarheid van het GPMI ook echt verruimd en verbeterd? Of zijn er toch nog bedenkingen bij deze wijzigingen en zijn er nog aanpassingen en verdere verruiming nodig om van het GPMI een nog meer inclusief en effectievere maatregel te maken.

2. Bespreking stageplaats

2.1 OCMW Vosselaar

Ik doe mijn 3^e jaarstage op de Algemene Sociale Dienst van het OCMW in Vosselaar. Het is een eerstelijnsdienst wat inhoud dat wij op de eerste plaats heel laagdrempelig te werk gaan en dat wij voor veel mensen de eerste halte zijn voor hun probleemstelling.

De werking van het OCMW is natuurlijk vastgelegd binnen een wettelijk kader, dat ons voorschrijft wat wij moeten doen en waar wij niet toe gerechtigd zijn. Binnen dit wettelijk kader zijn er drie wetten die voor elk OCMW de leidraad vormen voor hun werking:

- De eerste is **de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de OCMW 's**.
Deze wet houdt eigenlijk het ontstaan van de OCMW 's in. Hij schrijft zowel de werking en de opdracht voor alsook de maatschappelijk oriëntering en dienstverlening.
- De tweede is **de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de OCMW 's**.
Deze wet regelt bevoegdheidsconflicten, hij bepaald welke OCMW verantwoordelijk is om een steunaanvraag van een cliënt te behandelen. En bijgevolg welk OCMW deze steun ten laste moet nemen.
- De derde, en voor deze bachelorproef meest relevante, is **de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijk integratie**.
Zoals de wet zegt heeft eenieder het recht op maatschappelijk integratie. Hiervoor kent de wet de OCMW 's enkele instrumenten toe: tewerkstelling, het leefloon en het geïndividualiseerd project voor maatschappelijk integratie.

Op mijn stageplaats kom ik dagelijks in contact met mensen die onder deze wet vallen. Voor vele mensen is dit een laatste redmiddel om de binding met de maatschappij niet te verliezen.

2.2 Van aanmelding bij het OCMW tot GPMI

2.2.1 Intake

De cliënt meldt zich aan bij het OCMW tijdens de intake. Hier kan eenieder zonder afspraak komen met een hulpvraag. Tijdens dit gesprek gaat de maatschappelijk werker de hulpvraag zo goed mogelijk verkennen. Hij gaat de situatie open trekken en op alle levensdomeinen achter zo veel mogelijk relevante informatie komen. Op deze manier kan de MA zich al een beter beeld vormen van de problematiek en kijken wat de meest

aangewezen hulp lijkt. Indien de MA denkt dat het inderdaad aangewezen is om een leefloon aan te vragen, of de cliënt staat hier nadrukkelijk op, gaat hij al kort uitleggen wat dit allemaal inhoudt en wat hier aan verbonden zit. Hierna legt hij een vervolgspraak vast voor de cliënt bij de aangewezen MA en geeft hij al mee welke documenten hij de volgende keer moet meenemen.

2.2.2 Aanvraag leefloon

Bij aanvang van dit gesprek wordt de officiële aanvraag van het leefloon gedaan, wij schrijven deze aanvraag met datum en handtekening in het boek op, dit is als officiële vaststelling van de aanvraag. Hierbij wordt het sociaal onderzoek dan ook gestart. In dit onderzoek wordt nagegaan of de aanvrager voldoet aan de voorwaarden van het leefloon.

Deze voorwaarden zijn:

- de nationaliteit;
- uw leeftijd;
- werkelijke verblijfplaats;
- de bestaansmiddelen;
- bereidheid om te werken;
- rechten doen gelden;
- afsluiten van een GPMI.

Verder wordt er een ontvangstbewijs mee gegeven waarop kan worden aangeduid welke documenten de cliënt nog moet voorleggen (bv. inschrijvingsbewijs VDAB) en aangifte van bestaansmiddelen, waar de bestaansmiddelen van de aanvrager en zijn gezin op moeten worden ingevuld.

2.2.3 Huisbezoek

In het kader van de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de OCMW 's moet er worden nagegaan of de aanvrager daadwerkelijk op het grondgebied van het OCMW woont. De maatschappelijk werker moet dit fysiek vaststellen door middel van een huisbezoek. Hier moet hij echt na gaan of de aanvrager hier ook werkelijk verblijft, het is belangrijk dat hierbij op details wordt gelet: toiletgerief in de badkamer, de keuken die gebruikt is ,... Dit is een belangrijk deel van het sociaal onderzoek, hier wordt nagegaan of er aan de voorwaarde van de werkelijke verblijfplaats is voldaan.

2.2.4 Sociaal onderzoek

Met de gegevens die de aanvrager heeft moeten binnenbrengen kan de MA onderzoeken of hij voldoet aan de voorwaarde van het leefloon. Deze gegevens zijn o.a. een inschrijvingsbewijs van de VDAB, een aangifte van de bestaansmiddelen,... . Ook de stromen van de Kruispunt van de Sociale Zekerheid worden geraadpleegd, deze bevatten persoonsgegevens van de verschillende bronnen van de sociale zekerheid.

Als de maatschappelijk werker het sociaal onderzoek heeft afgerond, maakt hij hiervan een sociaal verslag op waarin hij zijn bevindingen van het onderzoek weergeeft. Hierin staat dus of dat de aanvrager voldoet aan de voorwaarden voor het leefloon.

2.2.5 Vast Bureau

Het Vast Bureau is eigenlijk het belangrijkste bestuursorgaan van het OCMW in Vosselaar, het bestaat uit de voorzitter van het OCMW en verkozen politiekers binnen de gemeente die zetelen in de Raad voor Maatschappelijk Welzijn. In Vosselaar bestaat het Vast Bureau uit de voorzitter en twee raadsleden en neemt het plaats elke derde dinsdag van de maand. Hier brengt de maatschappelijk werker zijn sociaal verslag voor en motiveert waarom hij het leefloon wel of niet zou toekennen. Hierna beraden de leden van het Vast Bureau zich over het dossier en nemen ze een beslissing over de al dan niet toekenning van het leefloon.

2.2.6 Opstellen GPMI

Indien het leefloon wordt toegekend en voor de gerechtigde een GPMI moet worden opgesteld heeft de MA 3 maanden vanaf de toekenning om een GPMI op te stellen. Gedurende deze 3 maanden gaan we proberen de cliënt beter te leren kennen en samen een traject uit te werken met gemeenschappelijke doelstellingen en verwachtingen.

Voor wie dit net moet of kan worden opgesteld en op welke manier dit moet gebeuren wordt later in dit onderzoek dieper op ingegaan.

3. Theoretisch kader

Inleiding

De opzet van dit onderzoek is om de bruikbaarheid na te gaan van de implementatie van de wet van 21 juli 2016 houdende wijziging van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie. Vooraleer we kunnen trachten hier een antwoord op te geven, werpen we eerst een blik op het verleden om stap per stap vast te stellen hoe deze wet, die het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie grondig wijzigt, tot stand is gekomen.

De totstandkoming van deze wetwijziging kadert binnen een grote evolutie die het sociaal zekerheidssysteem van België heeft doorgemaakt. De verschillende ontwikkelingen, wetten en wetwijzigingen die we gaan bespreken hebben geleid tot het hervormde geïndividualiseerde project voor maatschappelijke integratie en zijn de fundamenten van ons sociaal zekerheidssysteem. Deze zijn stapsgewijs geëvolueerd samen met de maatschappij en de sociale vraagstukken waar een antwoord op moest worden geboden.

In deze uiteenzetting tracht ik een beknopt beeld te scheppen van de belangrijkste stappen die leidden tot de wetwijziging van 21 juli 2016. Beginnende bij de ontwikkeling van het sociaal zekerheidssysteem met de totstandkoming van de belangrijkste pion in het Openbaar Centrum voor Maatschappelijke Welzijn. Het wettelijk kader voor een gewaarborgd minimum inkomen in de Bestaansminimumwet. De eerste contractualisering van de hulpverlening via de Urgentiewet en de integratiecontracten. Het recht op maatschappelijke integratie, die een veel grotere nadruk op activering legt en dit ook breder wilt bekijken onder andere door middel van het Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie.

3.1 Historiek van het OCMW

3.1.1 Armenzorg

In een ver verleden was in België de zorg aan de armen en hulpbehoeftigen de verantwoordelijkheid van de Katholieke kerk.

Deze was gericht op de leer van de naastenliefde. In het jaar 567 werd beslist, op de Synode van Tours, dat iedere parochie de armen uit zijn domein moest bijstaan. Dit vertaalde zich in het oprichten van onder andere armentafels door de lokale pastoors. Tijdens de middeleeuwen zorgden de godsdienstige instellingen van de Katholieke kerk voor de zorg voor armen en de opvang van zieken en ouderen. (Steyaert, 2009)

Dit groeide in de 13^e eeuw uit tot de oprichting van de “Godshuizen”. Deze hadden de opdracht om voor de pelgrims die behoeftig waren een dak boven hun hoofd te voorzien, hier werden de zieke en ouderen van de gemeenschap gehuisvest en werd er voor hen gezorgd. Deze Godshuizen kunnen beschouwd worden als de voorlopers van de huidige sociale huisvesting. (Steyaert, 2009)

In 1798 zorgde de Franse Revolutie voor secularisatie. Dit hield in dat de hulp en zorg voor de behoeftigen aan de gemeentes werden toegewezen en dat alle godshuizen werden verenigd onder één bestuur. Op deze manier ontstonden er twee instellingen met gescheiden rechtspersoonlijkheid: de Burelen van Weldadigheid en de Burgerlijke Godshuizen. Deze regeling werd bij wet gestaafd op 27 november 1891 door de wet op de openbare onderstand. (Steyaert, 2009)

3.1.2 Commissie voor Openbare Onderstand

Na afloop van de 1ste wereldoorlog heerste er in ons land een totale depressie. De oorlog had zware financiële en materiële gevolgen gehad voor België en er moest opnieuw gebouwd worden aan een vernieuwde maatschappij. De Organieke wet van 10 maart 1925 op de Commissie van Openbare Onderstand was een grote stap in de juiste richting, de wet bracht eenheid aan een heel aantal besluiten en decreten. De lokale armenzorg werd gemoderniseerd en in elke gemeente werd een COO opgericht. (Mahieu & Lukowiak, 1999)

Deze hadden als opdracht bijstand bieden aan hulpbehoevenden, het beheren van klinieken en bejaardenhuizen en zelfs de voogdij van arme wezen, vondelingen en verlaten kinderen konden aan het COO worden toegewezen. De missie was niet alleen hulp bieden, maar ook preventief optreden. (Steyaert, 1925 Van weldadigheid naar C.O.O., z.d.)

De raad van het COO werd verkozen door de gemeenteraadsleden. Het COO zelf beschikte over een secretaris en een ontvanger, en kon een sociale dienst oprichten. Hier kunnen we duidelijk de huidige structuur van het OCMW in herkennen. (Vereycken, z.d.)

De hulpverlening die werd aangeboden verschilde van gemeente tot gemeente zeer sterk. Ook het begrip van onderstand kreeg een negatieve bijklank. Er was nood aan een nieuwe, modernere en meer gelijkvormige instelling die de maatschappelijke dienstverlening voor alle burgers regelde. (Mahieu & Lukowiak, 1999)

3.1.3 Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn

Er gaat een hele evolutie vooraf aan de totstandkoming van de organieke wet op het OCMW. Eerst en vooral kan niet ontkend worden dat de 2de wereldoorlog een hele ontwikkelingsgang opzette in de maatschappij die leidde tot een sociaal perspectief, en een heel andere visie op maatschappelijk welzijn. De maatschappij was na 50 jaar de wetgeving van de COO voorbij gestoken. (Steyaert, 1976 van COO naar OCMW, 2015)

De effectieve totstandkoming van de organieke wet gebeurt in verschillende stappen die gepaard gaan met de toevoeging van een heel aantal wetten en besluiten. De belangrijkste en meest ingrijpende hiervan zijn:

- De Wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van steun verleend door de Commissie van Openbare Onderstand (later OCMW). De wet bestaat uit twee hoofdstukken, in het eerste staan algemene bepalingen om het COO aan te duiden dat bevoegd is om de steunaanvraag te behandelen en indien nodig de vereiste steun te bieden en de aanwijzing van het onderstandsdomicilie dat hiervan de kosten moet dragen. In het tweede hoofdstuk worden bepalingen gemaakt over de terugbetaling en terugvordering van de onderstandskosten.
- De Bestaansminimum wet van 7 augustus 1974, deze waarborgt het recht van een sociaal levensminimum in de vorm van een gewaarborgd inkomen. Dit recht is ook een afdwingbaar en persoonlijk recht, wat als gevolg heeft dat eenieder tegen de beslissing van de Raad kan ingaan en een beroep kan aantekenen bij de arbeidsrechtbank. Het bestaansminimum is een residuair recht wat wil zeggen dat het pas wordt uitgekeerd als men alle andere rechten heeft uitgeput. In het kader van het huidige GPMI is deze wet natuurlijk zeer belangrijk, om deze reden gaan we hier later dieper op in. (Mahieu & Lukowiak, 1999)

Zo werd op 8 juli 1976 de organieke wet op het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. De wet was een passend antwoord op de

snel versocialiserende maatschappij. De opzet en het effectieve doel van deze wet werd in de eerste paragraaf van artikel 1 ingeschreven:

“Elke persoon heeft recht op maatschappelijke dienstverlening. Deze heeft tot doel eenieder in de mogelijkheid te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid.”¹

De tweede paragraaf stelt dat de OCMW 's verantwoordelijk zijn om deze maatschappelijke dienstverlening te verzekeren. (Mahieu & Lukowiak, 1999)

De omvorming van OOC tot OCMW bracht enkele radicale veranderingen met zich mee. De hulpverlening van het OCMW was vanaf nu een recht voor iedere burger. Elke inwoner van een gemeente kon zich vanaf nu richten tot zijn lokaal OCMW. De OCMW-raad, het hoogste beslissingsorgaan van het OCMW, werd samengesteld door verkozen politici binnen de gemeente. De OCMW 's kregen een bepaalde discretionaire ruimte waarin zij, naar de noden en mogelijkheden binnen de gemeente, hun taken konden vastleggen. Op deze manier wordt de hulpverlening niet beperkt tot materiële/financiële steun, maar is er ook ruimte voor het sociale, juridische en andere aspecten. Er werd bij wet bepaald dat er buiten een secretaris en een ontvanger ook minstens één maatschappelijk werker in dienst moest worden genomen. (Steyaert, 1976 van COO naar OCMW, 2015)

Tussen 1976 en vandaag de dag zijn er natuurlijk nog veel ontwikkelingen gebeurd binnen het OCMW. De wetten alsook het takenpakket zijn uitgebreid en met de maatschappij mee geëvolueerd. (Steyaert, 1976 van COO naar OCMW, 2015)

3.2 Het bestaansminimum

De wet op het bestaansminimum van 7 augustus 1974 voorziet het recht op een gewaarborgd inkomen. Voordat we naar de voorwaarden en de toepassing van deze wet gaan kijken, nemen we eerst een blik op de totstandkoming en de historiek waaruit deze wet is gegroeid.

3.2.1 Historiek

Eigenlijk kunnen we het ontstaan van de wet op het bestaansminimum terugbrengen op de ondertekening van de “Universele Verklaring van de Rechten van de Mens”. Deze werd op 10 december 1948 aangenomen door de Algemene vergadering van de VN. (Mahieu & Lukowiak, 1999)

¹ Art. 1 lid 1 Organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, BS, 8 juli 1976.

Voorafgaand aan de totstandkoming van de wet op het bestaansminimum maakt het Belgisch sociaalzekerheidsstelsel een hele evolutie door. De belangrijkste doelstellingen hierin zijn de verruiming van de werkingssfeer en een meer omvattende bestaanszekerheid. (Mahieu & Lukowiak, 1999)

“Art. 22. Ieder mens heeft, als lid van de samenleving, recht op maatschappelijke zekerheid; hij heeft recht op het verkrijgen van het genot van de economische en culturele rechten die onmisbaar zijn voor zijn waardigheid en voor de vrije ontwikkeling van zijn persoonlijkheid, dank zij de nationale inspanning en de internationale samenwerking, rekening houdend met de organisatie en met de middelen van elk land.

Art. 25. 1. Ieder mens heeft recht op een levensstandaard die voldoende is om zijn gezondheid, zijn welzijn alsmede deze van zijn familie te verzekeren, inzonderheid wat betreft voeding, kleding, huisvesting, medische zorgen, zomede de noodzakelijke sociale diensten; hij heeft recht op zekerheid ingeval van werkloosheid, ziekte, invaliditeit, weduwschap, ouderdom, of in de andere gevallen van verlies van zijn bestaansmiddelen, ten gevolge van omstandigheden buiten zijn wil.”²

Op de zitting van de Interparlementaire Unie in Genève in 1973 werd er expliciet op aangedrongen dat er ook werkelijk concrete maatregelen moesten genomen worden om te bewaken dat de artikels beschreven in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens ook zouden worden nageleefd. (Mahieu & Lukowiak, 1999)

3.2.2 Evolutie in de sociale zekerheid

Deze verruiming komt vooral tot stand doordat de sociale zekerheid gericht gaat worden op iedereen die arbeid verricht. Niet enkel de lonarbeiders maar ook zelfstandigen en enkele andere groepen die voordien ook werden uitgesloten. De mensen die geen arbeid verrichten vallen hier nog steeds uit de boot, maar ook deze groep wordt stap per stap, door de invoering van nieuwe wetten, kleiner.³

² Art. 21, 25 lid 1 Universele Verklaring van de Rechten van de Mens 10 december 1948, 31 maart 1949.

³ Voorstel van wet (C. De Clerq c.s.) tot vaststelling van het jaarlijks krediet in de Rijksbegroting tot aanpassing van de voordelen toegekend aan zekere categorieën van personen, *Parl.St.* Senaat 1979, nr. 172.

Deze meer omvattende bestaanszekerheid moet waarborgen dat iedereen in onze maatschappij het recht heeft op een minimuminkomen. Dit formuleert op de meeste gepaste manier een antwoord op het drievoudig principe:

1. Principe van de menselijke waardigheid, dat stelt dat eenieder moet worden herkend in zijn mens zijn, de menselijke waardigheid moet steeds primeren.
2. Principe van de solidariteit, stelt dat als de sociale zekerheid wilt werken, de hele maatschappij zal moeten bijdragen aan het welzijn van de behoeftigen, enkel op deze manier primeert het welzijn van de maatschappij.
3. Principe van de verdelende rechtvaardigheid, dit garandeert aan ieder lid van de maatschappij een bestaansminimum, waardoor eenieder in staat moet zijn een menswaardig leven te leiden en zich kan integreren in de maatschappij.³

Deze evolutie werd gedragen door de uitwerking van volgende wetgeving:

- Wet van 1 april 1969 tot instelling van een gewaarborgd inkomen voor bejaarden.³

Voor alle bejaarden die niet over voldoende bestaansmiddelen beschikken.

- De wet van 27 juni 1969 betreffende het toekennen van tegemoetkomingen aan de minder-validen³

Voor de minder-validen die voldoen aan de vooropgestelde voorwaarden.

- Wet van 20 juli 1971 tot instelling van gewaarborgde gezinsbijslag³

De gezinsbijslag houdt in: kraamgeld, kinderbijslag en leeftijdsbijslag. Deze wordt toegekend aan de persoon waarvan het kind voornamelijk ten laste is.

- Wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum³

Al deze vorige stappen geven geen algemeen antwoord op de crisissituaties waar iedere burger zich in zou kunnen bevinden. Daarom is dit algemeen recht dat voor eenieder geldt en breekt met het klassieke stelsel van de sociale zekerheid zo belangrijk, het maakt geen onderscheid tussen de verschillende groepen mensen in onze maatschappij.⁴

Het is ook een afdwingbaar en persoonlijk recht, dit houdt in dat de betrokkene steeds in beroep kan gaan bij de arbeidsrechtbank, als deze denkt dat hij hier recht op heeft. Ook is het een residuair recht, dit houdt in dat het pas wordt toegekend als men alle andere

³ Voorstel van wet (C. De Clerq c.s.) tot vaststelling van het jaarlijks krediet in de Rijksbegroting tot aanpassing van de voordelen toegekend aan zekere categorieën van personen, *Parl.St.* Senaat 1979, nr. 172.

⁴ Voorstel van wet tot instelling van het recht op bijstand, *Parl.St.* Senaat 1971-72, nr. 48.

mogelijkheden tot het verkrijgen van een uitkering/inkomen heeft doen gelden. (Mahieu & Lukowiak, 1999)

3.2.3 De voorwaarden

“Artikel 1. § 1. Iedere Belg, die zijn burgerlijke meerderjarigheid heeft bereikt, die zijn werkelijke verblijfplaats in België heeft en die geen toereikende bestaansmiddelen heeft, noch in staat is deze hetzij door eigen inspanningen, hetzij op een andere manier te verwerven, heeft recht op een bestaansminimum.”⁵

Nationaliteit

In het begin was dit bestaansminimum uitsluitend voor Belgische burgers. Later werd het uitgebreid naar:

- Onderdanen van de Europese Unie die door een tewerkstelling een verblijfsvergunning hebben verkregen.
 - Staatlozen
 - Erkende vluchtelingen
- (Mahieu & Lukowiak, 1999)

Leeftijd

Alle personen die de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt. De uitzonderingen op deze regel zijn:

- Door huwelijk ontvoogde -18 jarigen.
- -18 jarigen die ongehuwd zijn maar kinderen ten laste hebben.
- -18 jarige vrouwen die zwanger zijn.

Er staat geen maximum leeftijd op het recht op een bestaansminimum, dus ook mensen van pensioengerechtigde leeftijd kunnen hier nog aanspraak op maken. (Mahieu & Lukowiak, 1999)

Territorialiteit

De wet stelt dat om gerechtigd te zijn, de persoon zijn werkelijke verblijfplaats moet hebben in België. De Koning verwoordt dit als volgt: “wordt geacht zijn werkelijke verblijf in België te hebben, in de zin van de wet, degene die gewoonlijk en bestendig op het grondgebied

⁵ Art. lid 1 Wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum, BS, 18 september 1974.

verblijft, zelfs als hij niet over een woonst beschikt of niet is ingeschreven in de bevolkingsregisters”. (Mahieu & Lukowiak, 1999, p. 219)

Ten voordele van de daklozen, werd het referentieadres gelegaliseerd. Hierdoor kunnen vreemdelingen en Belgen die op legale wijze op Belgisch grondgebied verblijven, zich laten inschrijven op het adres van het OCMW van de gemeente waar zij voornamelijk verblijven. Hier zijn enkele voorwaarden aan verbonden:

- Deze persoon mag niet ingeschreven staan in een Belgisch gemeentelijk bevolkingsregister.
- De betrokkene moet ook bijstand vragen aan dit OCMW, dit kan eender welke hulpverlening zijn. (Mahieu & Lukowiak, 1999)

Indien aan deze voorwaarden voldaan zijn, kan dit OCMW een attest afleveren. Hier kan de betrokkene en zijn gezin zich dan mee laten inschrijven op het adres van het OCMW in het bevolkingsregister. Om dit te behouden moet deze zich hierna minstens één keer per trimester aanmelden bij dat OCMW. (Mahieu & Lukowiak, 1999)

Het referentieadres is in leven geroepen om mensen die nog steeds uit de boot vielen administratief in orde te houden. Op deze manier kunnen zij ook gebruik maken van het sociale zekerheidsstelsel en kunnen zij ook uitkeringen ontvangen. Dit moet hun maatschappelijk integratie bevorderen. (Mahieu & Lukowiak, 1999)

3.2.4 Categorieën

In het bedrag dat een gerechtigde op het bestaansminimum ontvangt worden in Artikel 2 § 1 verschillende categorieën onderscheiden naargelang de woonsituatie van deze gerechtigde:

- “Categorie 1: samenwonende echtgenoten en een persoon die enkel samenwoont met hetzij een minderjarig ongehuwd kind te zijnen laste, hetzij meerdere kinderen, onder wie minstens één ongehuwd minderjarig kind;
- Categorie 2: alleenstaande personen;
- Categorie 3: elke andere persoon die met één of meer andere personen samenwoont, onverschillig of zij al dan niet bloedverwant zijn;”⁶

Later werd hier nog een nieuwe categorie bijgevoegd: de alleenstaanden met kinderlast.

⁶ Art. 2 lid 1 Wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum, BS, 18 september 1974.

3.2.5 Activering van het bestaansminimum

Ook het bestaansminimum werd al gebruikt om mensen terug te activeren. Dit bestaansminimum kon al worden ingezet om tussen te komen in de verloning van herinschakelingsprogramma's. (Mahieu & Lukowiak, 1999)

Zo bestonden er toen al verscheidene tewerkstellingsprogramma's zoals de Smetbanen, doorstromingsprogramma's en de banenplanuitkering.

- De doorstromingsprogramma's werden gebruikt om de doorstroming van laaggeschoolden naar de arbeidsmarkt te bevorderen door ze voor een korte periode te werk te stellen.
- De dienst- of smetbanen werden gebruikt om extra jobs op te richten in taken die niet meer verricht konden worden. Zij hadden betrekking tot:
 - o De kwaliteit van de dienstverlening naar de klant te verhogen
 - o Zorgen voor betere omstandigheden van werknemers
 - o Het leefmilieu van de onderneming verbeteren
- De banenplukuitkering zorgt ervoor dat de werkgever tijdelijk een vermindering van de RSZ-bijdragen moet betalen. Indien de werkgever iemand aanneemt die 3 jaar het bestaansminimum heeft genoten dan wordt ook de loonkost gedrukt. (Mahieu & Lukowiak, 1999)

3.2.6 De toekenningsvoorwaarden

Om van het bestaansminimum te kunnen genieten moet er aan enkele voorwaarden worden voldaan:

- Werkbereidheid: de betrokkene dient om gerechtigd te zijn een duidelijke bereidheid te tonen om te werken, het is niet de bedoeling van het bestaansminimum dat mensen hier op blijven leunen. Activering is hier een heel belangrijk element. Voor deze werkbereidheid moet ook bewijs worden geleverd, artikel 6 § 1.
- Men moet al zijn rechten laten gelden, zowel op uitkeringen die de betrokkene kan genieten van de sociale wetgeving in het binnen en buitenland als op onderhoudsgeld. (Mahieu & Lukowiak, 1999)

3.3 Geïndividualiseerd Project voor Sociale Integratie

De voorloper van het GPMI werd voor het eerst doorgevoerd als onderdeel van de Wet van 12 januari 1993 houdende een urgentieprogramma voor een meer solidaire samenleving. Deze wet bracht wijzigingen aan in meerdere belangrijke wetten. De wijziging die voor deze

paper het belangrijkste en meest ingrijpend is, is deze op de wet op het bestaansminimum van 7 augustus 1974. (Mahieu & Lukowiak, 1999)

Respectievelijk zien artikel 6 en artikel 16 § 2 van deze wet er vanaf heden als volgt uit:

“Art. 6. (§ 1.) Voor de toekenning en het behoud van het bestaansminimum moet de betrokkene: <W 1993-01-12/34, art. 13, 017; ED : 01-03-1993>

1. (blijk hebben gegeven van zijn bereidheid tot tewerkstelling tenzij dit om gezondheids- of billijkheidsredenen onmogelijk is. Wanneer het gaat om samenwonende echtgenoten moet deze voorwaarde vervuld zijn in hoofde van beide.) <KBN244 1983-12-31/57, art. 13, 002>

2. zijn rechten laten gelden op de uitkeringen die hij kan genieten krachtens de Belgische of buitenlandse sociale wetgeving.

Er kan eveneens van de betrokkene worden gevergd dat hij zijn rechten laat gelden op onderhoudsgeld vanwege daartoe gehouden personen, deze laatste beperkt zijnde tot zijn echtgenoot en tot zijn ascendenten en descendenten in eerste graad.

(§ 2. Het bewijs dat voldaan is aan de voorwaarde van § 1 kan onder meer voortvloeien uit de aanvaarding en de naleving van een geïndividualiseerd project voor sociale integratie, voorgesteld door de betrokkene zelf of het centrum.

Dat project maakt het voorwerp uit van een schriftelijk contract gesloten tussen de rechthebbende, het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn en, op vraag van één der partijen, één of meer tussenkomende derden;

Het contract bepaalt de modaliteiten van de geleidelijke integratie, de inhoud van de begeleiding, de modaliteiten van een eventuele opleiding en tewerkstelling; het contract vermeldt zijn duur en de verantwoording van de gestelde vereisten; het kan worden gewijzigd op verzoek van elke partij na de aanvaarding en tijdens de uitvoering.

Voor de toekenning en het behoud van het recht op een bestaansminimum moet een rechthebbende jonger dan 25 jaar, tenzij dit om gezondheids- of billijkheidsredenen onmogelijk is, binnen 3 maanden te rekenen vanaf de dag van de indiening van de initiële aanvraag, een contract ondertekenen betreffende een geïndividualiseerd project voor sociale integratie, zoals beoogd in vorig lid en dit contract naleven.

De Koning bepaalt, bij in Ministerraad overlegd besluit, de minimumvoorwaarden en de modaliteiten waaraan de contracten betreffende een geïndividualiseerd project voor sociale integratie beantwoorden.)

<W 1993-01-12/34, art. 13, 017; ED : 01-03-1993>

Artikel 16 § 2. Indien de betrokkene, na aanmaning, de verplichtingen die in het contract betreffende een geïndividualiseerd project voor sociale integratie, zoals

bedoeld in artikel 6 vermeld zijn, zonder wettige redenen, niet naleeft, kan het recht op een bestaansminimum, op voorstel van de maatschappelijk werker belast met het dossier, worden geweigerd of geheel of gedeeltelijk worden geschorst voor een periode van ten hoogste één maand. In geval van herhaling binnen een termijn van ten hoogste een jaar, kan het recht op het bestaansminimum, in dezelfde omstandigheden, voor een periode van ten hoogste drie maanden worden geschorst. Deze sancties zijn onder dezelfde voorwaarden van toepassing op de betrokkenen, jonger dan 25 jaar, die weigeren het contract te ondertekenen.”⁷

De aanzet van deze wijziging in de bestaansminimumwet was om te vermijden dat de alsmear groter wordende groep jongeren die genoten van het bestaansminimum, zich zouden nestelen in de steunverlening van het OCMW. Er was een duidelijke visie om deze jongeren te activeren en zo snel mogelijk terug te begeleiden naar de arbeidsmarkt. (Mahieu & Lukowiak, 1999)

Op deze manier kreeg het bestaansminimum een meer dynamische functie, men deed beroep op de medewerking van de jongeren en op deze wijze gingen zij samen met hun maatschappelijke assistent aan de slag om hun problemen aan te pakken en hun eigen waarde terug te vergroten. Samen werd er een traject uitgewerkt met gemeenschappelijke doelen dat er voor moest zorgen dat de jongeren hun situatie aanpakten en zich inzetten om terug in de maatschappij te integreren en zich te kunnen loskoppelen van het bestaansminimum. (Mahieu & Lukowiak, 1999)

De integratie waar men hiervan spreekt wordt niet beperkt tot loutere inschakeling op de arbeidsmarkt. Ook toen had men al het inzicht dat voor veel jongeren dit niet het enige vlak was waarin zij ondersteund moesten worden, en voor vele jongeren dit zelfs nog niet of zelfs nooit aan de orde zal zijn. Daarom beschouwd men de maatschappelijke en persoonlijke aspecten van integratie als minstens even belangrijke pijlers. (Mahieu & Lukowiak, 1999)

Een eerste evaluatie gepubliceerd in 1996 door de Koning Boudewijnstichting van deze integratiecontracten voor OCMW-werkloze jongeren bracht al een inzicht in hoe deze werden toegepast en ervaren. Deze studie werd uitgevoerd in 10 grote OCMW 's waar de concrete toepassing van deze wetswijzigingen werd nagegaan.⁸

Hieruit blijkt dat de geïndividualiseerde projecten voor sociale integratie op heel verschillende wijze worden toegepast. Vreemd genoeg is er niet alleen een groot verschil

⁷ Art. 6, 16 lid 2 Wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum, *BS*, 18 september 1974.

⁸ *Vr. en Antw. Senaat*, 27 mei 1997, Vr. 56 (M. Olivier).

tussen de verschillende OCMW 's maar ook binnen de OCMW 's zelf worden de integratiecontracten op heel uiteenlopende wijze toegepast. Zo worden ze in veel gevallen wel gebruikt zoals bij de aanzet van deze wet bedoeld was, en worden ze dus werkelijk toegepast als een tool om de integratie te bevorderen. In veel andere gevallen is het louter extra papierwerk en wordt het beschouwt als een formaliteit. Dit komt niet doordat er word getwijfeld aan de waarde van deze integratiecontracten, maar doordat er een grote tijdsdruk is die weegt op de sociaal werkers door het alsmaar stijgende aantal bestaansminimumtrekkers. Men had dus eigenlijk gewoonweg niet de tijd om de hulpbehoevende de intensieve begeleiding te geven die gepaard moet gaan met het geïndividualiseerd project voor sociale integratie.⁸

Wel is gebleken uit interviews die ze toen bij jongeren, met een integratiecontract, hebben afgenomen, dat ze deze projecten toch wel over het algemeen positief ervaren. In de gevallen waar het vooropgestelde traject en zijn doelstellingen in de praktijk konden worden verwezenlijkt was dit zeker het geval.⁸

Het grote heikel punt van de hele organisatie is het structureel tekort aan personeel binnen de OCMW 's en de tijdsdruk die zij ervaren. Dit zorgt ervoor dat het heel moeilijk is om de geïndividualiseerde projecten voor sociale integratie in de praktijk toe te passen zoals het zou moeten. Dit wil niet zeggen dat vele OCMW 's en maatschappelijk werkers dit hun in de weg hebben laten staan. Zij zijn er toch in geslaagd om deze integratiecontracten goed toe te passen.⁸

Om de evaluatie te besluiten, stelt men dat er al veel aanzetten zijn geweest tot nieuwe maatregelen voor de integratiecontracten om de werking hiervan te verbeteren. Vooraleer men zich hieraan gaat wagen lijkt het beter om de inspectie op de toepassing van de huidige werking te verhogen, zodat de wetgeving van de geïndividualiseerde projecten voor sociale integratie door alle OCMW 's op de juiste manier wordt toegepast.⁸

3.4 Het Recht op Maatschappelijke Integratie

De Bestaansminimumwet van 7 augustus 1974 wordt vervangen door de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, of kortweg de RMI-wet.

Sinds 1974 was ons sociaal beschermingssysteem nogal één dimensionaal, beperkt tot het verschaffen van financiële steunverlening. De alsmaar evoluerende maatschappij is in de laatste 25 jaar dit sociaal model helemaal voorbij gestreefd. De huidige problematieken zijn

⁸ *Vr. en Antw.* Senaat, 27 mei 1997, Vr. 56 (M. Olivier).

steeds een samenloop van problemen op verschillende levensdomeinen, die sociale uitsluiting in de hand spelen.

Om deze redenen was er dan ook nood aan een model dat een multidimensionale aanpak kon verschaffen, om zo de sociale uitsluiting in de moderne maatschappij tegen te gaan. De RMI-wet gaat verder op de bestaansminimum wet en neemt een aantal basisbepalingen over, maar tegelijkertijd verruimt het de opdracht van de OCMW 's ook zodat deze veel verder gaat dan financiële steun. (Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vzw , 2008)

Het recht op maatschappelijke integratie wilt eenieder in staat stellen om een volwaardig lid van de samenleving te zijn. Hiervoor zijn er in de RMI-wet verschillende mogelijkheden vastgelegd om tot deze maatschappelijke integratie te komen.

De eerste opdracht is om deze integratie via tewerkstelling te bereiken, door een geleidelijke integratie naar de arbeidsmarkt. Tewerkstelling is dan ook de meest aangewezen manier om zelfstandigheid te verwezenlijken en kadert ook binnen de gedachtegang van de actieve welvaartsstaat. (Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vzw , 2008)

Door deze nieuwe manier van denken over hulpverlening, moeten de OCMW 's niet langer enkel als een laatste vangnet worden beschouwd, maar ook als een springplank. Een springplank voor integratie in de maatschappij, dit kan verschillende vormen aannemen. Voor de ene kan dit een eerste werkervaring beteken en zo een introductie naar de arbeidsmarkt, voor de ander het volgen van een opleiding om zijn competenties te versterken of studies met een voltijds leerplan om zo een betere kans te hebben op de arbeidsmarkt. Anderen kunnen via een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie een traject volgen om terug te integreren. (Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vzw , 2008)

Het probleem waar OCMW 's mee geconfronteerd worden bij de aanzet van deze wetgeving, is dat het aantal jongeren die steun komen vragen bij het OCMW in de laatste 10 jaar verdrievoudigd is. Dit is natuurlijk een heel cruciale doelgroep om terug geïntegreerd te krijgen, daarom wil men met deze wetgeving alternatieven aanbieden om de exponentiële groei bij deze doelgroep om te keren. Al in 1993 werden de integratiecontracten geïntroduceerd om jongeren te activeren, deze dynamiek heeft men nu verder uitgebouwd en uitgebreid. Hier werd de mogelijkheid voor integratie via tewerkstelling aan toegevoegd voor jongeren onder de 25 jaar.⁹

⁹ Wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *Parl.St.* Kamer 2001-02, nr. 50K1603/001.

Wat zijn nu de belangrijkste vernieuwingen die de RMI-wet heft doorgevoerd?

3.4.1 Het leefloon werd verhoogd

Doordat er nu zo veel werd ingezet op tewerkstelling en hiervoor een heel aantal maatregelen zijn genomen, zorgt dit ervoor dat een heel aantal leefloontrekkers kunnen worden toe geleid tot de arbeidsmarkt, tegelijkertijd wil men het leefloon verhogen voor degene die achterblijven.⁹

Het leefloon moet eenieder in staat stellen een menswaardig leven te leiden. Door de economische groei die zich hier manifesteerde is er een steeds grotere kloof tussen de werkende actieve en de passieve bevolking die moeten rondkomen met een leefloon. Hierdoor wordt het voor de mensen ook steeds moeilijker om aan te klampen bij de snel vooruitgaande maatschappij. Om deze reden komt er met deze wet dus ook een algemene verhoging van de uitkeringen.⁹

Niet alleen het leefloon wordt dus verhoogd maar ook andere sociale uitkeringen krijgen een boost. Indien dit niet gedaan zou worden, ontstaan er andere stelsels van ongelijkheid binnen ons sociaal zekerheidssysteem.⁹

3.4.2 Gelijke behandeling van de gebruikers

Minimale personeelsnorm

In de bestaansminimum wet werd er geen rekening gehouden met de bekostiging van de maatschappelijk werkers. Dit zorgde voor een grote ongelijkheid in de hulpverlening die de bestaansminimumgerechtigde ontvingen, in de praktijk werd er vastgesteld dat sommige OCMW-besturen heel veel investeerden in personeel en andere hier net in gingen besparen. Dit leidde natuurlijk tot een groot verschil in kwaliteit van hulpverlening, omdat men in de RMI-wet heel hard focust op integratie en men het leefloon wil koppelen aan het terug aansluiten bij de maatschappij.⁹

Een personeelsnormering zou hier enige gelijkvormigheid in moeten brengen doordat het aan elk dossier van maatschappelijk integratie een financiële tegemoetkoming koppelt waarmee de personeelskosten zouden gedekt moeten worden. Op deze manier kan er gegarandeerd worden dat iedereen die recht heeft tot maatschappelijk integratie ook de kwalitatieve hulpverlening ontvangt waar hij/zij recht op heeft.⁹

⁹ Wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *Parl.St.* Kamer 2001-02, nr. 50K1603/001.

Openstelling van het recht voor vreemdelingen die zijn ingeschreven in het bevolkingsregister

In de oorspronkelijk wetgeving hadden enkel Belgen recht op een minimuminkomen. Eerder werd de Bestaansminimumwet al uitgebreid naar de Europese migrerende werknemers door het vrije werknemersverkeer. Ook voor de erkende politieke vluchtelingen en de staatlozen werd het gewaarborgd minimuminkomen opgesteld.⁹

De andere vreemdelingen werden toegewezen op de organieke wet voor hun menswaardig bestaan. Hier werd in de rechtspraak stukje bij beetje vastgelegd dat ook zij recht hadden op een sociale steun, die gelijk is aan het bestaansminimum. Toch was hier een onevenredigheid tussen deze twee groepen, normaal gezien is het sociaal onderzoek een verplichting bij het aanvragen van een bestaansminimum maar bij degene die sociale steun ontvingen was dit facultatief. Bij de berekening waren er ook twistpunten over het al dan niet in aanmerking nemen van bepaalde inkomsten.

Het kwam er op neer dat er toch een heel aantal verschillen waren in de behandeling van deze groepen.⁹

De RMI-wet voert een gelijke behandeling in voor Belgen en vreemdelingen die staan ingeschreven in het bevolkingsregister. Het gaat hier dan vooral over de arbeiders die België in de jaren '60 naar hier heeft gehaald. Beide groepen bevinden zich, voor de wet, in dezelfde situatie. Dus moet voor beiden alles worden gedaan om hen op een volwaardige manier te integreren in de maatschappij, dit wil zeggen dat ze dezelfde kansen moeten krijgen en aan dezelfde voorwaarden moeten voldoen.⁹

3.4.3 Versterking van gebruikersrechten

In 1997 werd het handvest van de sociaal verzekerde doorgevoerd, deze legde enkele procedureregels vast voor de aanvraag bij verscheidene stelsels van de sociale zekerheid zodat een kwaliteitsvolle dienstverlening steeds wordt gegarandeerd.

Het bestaansminimum was in 1974 al voor op zijn tijd, aangezien de meeste van deze bepalingen ook al in de bestaansminimumwet werden opgenomen. Echter dienden hier nog wel enkele wijzigingen en aanvullingen aan te worden toegevoegd, dit gebeurde dus ook in de RMI-wet.⁹

⁹ Wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *Parl.St.* Kamer 2001-02, nr. 50K1603/001.

De gebruikersrechten werden in deze wet versterkt in volgende punten:

- “Het recht op informatie;
- De registratie en behandeling van de aanvragen;
- De verplichtingen van het onbevoegde OCMW;
- Het recht van de aanvrager om gehoord te worden;
- De motivatie van de beslissingen;
- De verlening van de termijnen voor het indienen van een beroep;
- Het recht op moratoire intresten in geval van vertraging.”⁹

3.4.4 Aanpassing van de wet aan de maatschappelijke evoluties

Bij de berekening van het leefloon wordt er rekening gehouden met de samenstelling van het gezin. Dit werd in 1974 opgedeeld in 4 categorieën die samenhangen met de meer traditionele gezinsstructuur.⁹

Deze waren:

- Categorie 1: echtgenoten
- Categorie 2: éénoudergezinnen
- Categorie 3: alleenstaanden
- Categorie 4: samenwonenden

De RMI-wet maakt hier een nieuwe opsplitsing in die gebaseerd is op de huidige samenlevingsstructuren. De categorie van de echtgenoten werd afgeschaft, er is hier dan ook eigenlijk geen verschil met de categorie samenwonenden, dus is het logisch en rechtvaardig om hier ook geen onderscheid in te maken. Verder stelt men ook dat echtgenoten ook een individueel recht hebben op maatschappelijke integratie.⁹

En ook het leefloon voor de categorie van alleenstaanden werd verhoogd.

Ook bij onderhoudsplichtige ouders kan het leefloon verhoogd worden aangezien deze vaak met moeite hun verplichting hierin kunnen nakomen. Het belangrijkste hierbij is dat de kinderen hier niet onder gaan lijden en dat de ouders dus in staat moet zijn om het onderhoudsgeld te betalen. In zo'n geval kan het OCMW beslissen om een verhoging toe te kennen, hier moet wel steeds controle op worden gevoerd.⁹

Bij afwisselend verblijf van de kinderen waar het ouderlijk gezag dus gedeeld wordt, moet de categorie van het leefloon worden aangepast naargelang het verblijf van de kinderen.

⁹ Wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *Parl.St.* Kamer 2001-02, nr. 50K1603/001.

Dus voor de periodes dat de kinderen niet ten laste zijn wordt de ouder beschouwd als een alleenstaande.⁹

3.4.5 Contractualisering van het recht op maatschappelijke integratie

“Het subjectieve recht op maatschappelijke integratie wordt ingebed in een contract met de gemeenschap”⁹

Deze dynamiek werd al geïntroduceerd in 1993 door de urgentiewet in de vorm van integratiecontracten. Nu wordt het concreet in de RMI-wet geïntroduceerd als één van de drie vormen die deze RMI-wet kan aannemen om het recht op maatschappelijk integratie te laten gelden. In het volgende stuk gaan we dit Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie uitvoerig bespreken.⁹

3.4.6 Wat is dit recht op maatschappelijke integratie nu

Wat hieronder wordt verstaan is niet bij wet gedefinieerd, het is dan ook een breed en veel omvattend gegeven. In de memorie van toelichting wordt dit recht voorgesteld als een subjectief recht dat is geïntegreerd in een contract met de samenleving. Het recht streeft persoonlijke emancipatie na doordat het een engagement eist van de betrokkene. Het recht op maatschappelijke integratie kan concreet drie vormen aannemen:

- Tewerkstelling
- Leefloon
- Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie
(Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vzw , 2008)

Indien een persoon voldoet aan de toekenningsvoorwaarden zullen deze instrumenten ingezet worden, al dan niet in combinatie met elkaar, op maat van de persoon. Op deze manier gaat men de betrokkene terug 100% proberen te integreren en te laten participeren in de maatschappij.⁹

De wet voorziet dat de persoon steeds over een inkomen beschikt waardoor hij/zij een menswaardig leven kan leiden. Op de eerste plaats gaat dit via tewerkstelling, hieronder verstaan we een volwaardige job die onder het arbeidsrecht valt en waarop deze regels dus ook van toepassing zijn. Indien tewerkstelling voor deze persoon geen of nog geen mogelijkheid is heeft hij/zij recht op een financiële steun, in de vorm van een leefloon. Het

⁹ Wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *Parl.St.* Kamer 2001-02, nr. 50K1603/001.

ontvangen van een leefloon kan gepaard gaan met het opstellen van een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie.⁹

Het meest passende traject wordt in samenspraak met de cliënt overeengekomen. Dit traject moet als doelstelling hebben een maximale integratie en sociale participatie.⁹

Op deze manier probeert men met deze wet af te stappen van het één dimensionale uitkeringsmodel waar mensen niet mee vooruit worden geholpen en er geen vooruitgang wordt geïnspireerd/geaspireerd. Een financiële tegemoetkoming als laatste vangnet is onmiskenbaar belangrijk, maar een zinvolle inschakeling in de samenleving getuigt van een doordachte lange termijnvisie.⁹

3.5 Het Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie

In de RMI-wet wordt tewerkstelling als belangrijkste middel voor maatschappelijke integratie naar voren geschoven. Echter is dit voor velen (nog) niet aan de orde, en is dit dus geen mogelijkheid. In de meeste gevallen is dit bij personen die niet over de nodige arbeidscompetenties beschikken of mogelijk ook jongeren die nog studies met een voltijds leerplan wensen te volgen, of te vervolledigen, om zo hun kansen op de arbeidsmarkt te verhogen.¹⁰

Vetrekken van de doelen, de mogelijkheden en de verwachtingen van de betrokkene en de zaken die het OCMW kan bieden, gaan de MA en de cliënt samen een traject aan, ze gaan samen in overleg bekijken wat haalbaar en nuttig is om zo tot een op maat gemaakt project te komen. Het GPMI wordt voorgesteld als een dynamisch instrument op maat met als doel de maatschappelijke en sociale integratie van de betrokkene.¹⁰

3.5.1 De verschillende vormen

Naar gelang het doel van het project kan men de verschillende vormen ervan onderscheiden:

1. Het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie dat binnen een bepaalde periode leidt tot een arbeidsovereenkomst (of het arbeidsproject)

Hier gaat het om jongeren (-25j) die niet de nodige arbeidscompetenties hebben en dus momenteel nog niet kunnen tewerkgesteld worden.¹⁰

⁹ Wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *Parl.St.* Kamer 2001-02, nr. 50K1603/001.

¹⁰ VANDE LANOTTE, J., Omzendbrief de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, 2002, <https://www.mi-is.be/sites/default/files/documents/OB%202002-09-06%20NL.pdf>.

2. Het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie gericht op vorming (of het vormingsproject)

Het gaat hier om jongeren (-25j) die niet beschikken over de juiste vorming of mogelijke scholing waardoor zij nog niet rechtstreeks tewerk kunnen worden gesteld. Het beoogde doel van deze vormingen is natuurlijk om de betrokkene te kunnen inschakelen op de arbeidsmarkt, om deze reden kunnen deze projecten ook gecombineerd worden met arbeidsprojecten.¹⁰

3. Het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie inzake studies met voltijds leerplan (of het studieproject)

Voor veel jongeren (-25j) is het behalen van een diploma een heel belangrijke stap om in de toekomst een betere kans te hebben op de arbeidsmarkt, meer en meer zijn diploma's zeer bepalend om een gegeerde professionele inschakeling te behalen en om deze reden wil men jongeren dan ook aanmoedigen om dit te behalen. Het gaat hier dan wel voornamelijk over studies met een voltijds leerplan, dit wil dus zeggen secundair onderwijs maar ook hoger en universitair onderwijs. Voor de jongeren die deze studies willen aanvatten maar hier niet de mogelijkheden toe hebben en hiervoor ook niet op hun ouders kunnen terug vallen, is het mogelijk om, in het kader van een menswaardig bestaan, een leefloon aan te vragen bij het OCMW gedurende de studies.¹⁰

3.5.2 Het verplichtend karakter

Zowel de leefloongerechtigde als het OCMW zelf kunnen een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie aanvragen. Vanaf het moment dat één van deze partijen die vraag stelt krijgt het een verplicht karakter en moet er dus een GPMI worden afgesloten.¹⁰

Wanneer het gaat om een studieproject of arbeidsproject dan heeft het GPMI nooit een facultatief karakter, en is men dus steeds verplicht om een GPMI af te sluiten.¹⁰

3.5.3 Inzake de vorm

Het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie is een contract, bijgevolg moet het ook steeds schriftelijk worden vastgelegd.

Dit contract moet zich ook houden aan de voorschriften van de kaderovereenkomst en moet ook door de raad voor maatschappelijk welzijn worden goedgekeurd.¹⁰

¹⁰ VANDE LANOTTE, J., Omzendbrief de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, 2002, <https://www.mi-is.be/sites/default/files/documents/OB%202002-09-06%20NL.pdf>.

Binnen een behoorlijke tijdspanne moet het contract worden vastgelegd. Het GPMI dat een arbeidstraject inhoudt moet steeds worden afgesloten binnen de drie maanden nadat de betrokkene de aanvraag heeft gedaan.¹⁰

3.5.4 Inhoudelijke structuur

Een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie moet zich steeds aan de inhoudelijke voorschriften houden, en moet dus steeds volgende elementen vermelden:

- De gegevens van alle betrokken partijen
 - o De betrokkene
 - o Het OCMW
 - o De maatschappelijk assistent die instaat voor de begeleiding van de jongere en een collega die de begeleiding overneemt indien deze verhinderd wordt

- De afspraken die werden gemaakt tussen de betrokken partijen en de engagementen/verplichtingen die dit met zich mee brengt voor hen
 - o Bij een vormingstraject:

De betrokkene engageert zich om ervaring op te doen in het werkveld en/of een vorming te volgen die zijn kansen op de arbeidsmarkt rechtstreeks verhogen.¹⁰

Langs de andere kant kijkt het OCMW er op toe dat de betrokkene wel geschikt is, de nodige motivatie heeft en ook de nodige inhoudelijke kwaliteiten heeft.¹⁰
 - o Bij een studietraject:

De betrokkene is verplicht zich te engageren om:

 - De lessen op regelmatige basis te volgen en ten allen tijden deel te nemen aan de examens, hiervoor ook steeds de nodige inspanningen te leveren om te kunnen slagen.
 - Terzelfdertijd zich ook verbinden om zijn rechten te laten gelden op:
 - Een studietoelage
 - Kinderbijslag (indien er een relatiebreuk is met de ouders)
 - Studentenwerk te verrichten, gedurende de periodes compatibel met de studies (vb. vakanties) uitgezonderd als

¹⁰ VANDE LANOTTE, J., Omzendbrief de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, 2002, <https://www.mi-is.be/sites/default/files/documents/OB%202002-09-06%20NL.pdf>.

dit onmogelijk is wegens billijkheids- of gezondheidsredenen.¹⁰

Ook moet de student een inschrijvingsbewijs van zijn traject met voltijds leerplan aan een middelbare school, hoge school of universiteit voorleggen. Hier moet zowel de gekozen studierichting als de gegevens van school waaraan de student zijn studies gaat volgen in beschreven staan.¹⁰

Het OCMW is verplicht zich te engageren om:

- Op het gebied van de studies steeds begeleiding en ondersteuning aan te reiken, meestal gaat dit samen met de school en wordt ook de manier waarop dit kan worden gedaan bepaald.
- De betrokkene ook te begeleiden in het geval dat er een relatiebreuk is tussen de student en zijn ouders en ook vastleggen op welke manier het OCMW hierin kan bemiddelen.¹⁰

Het moet steeds worden gemeld waar de vorming wordt gevolgd en welke vorming er precies gevolgd wordt.¹⁰

- De manier waarop en de timing van de evaluatie van het GPMI
 - In het algemeen:

Het contract moet de manier van de evaluatie van het project bepalen. Deze evaluatie moet op regelmatige wijze gebeuren in het contract moet vermeld staan dat dit minimaal één keer per trimester moet gebeuren. Bij deze evaluatie moeten alle betrokken partijen aanwezig zijn. Dit wil zeggen de betrokkene zelf, de maatschappelijk assistent die voor de begeleiding instaat en alle derde partijen die betrokken zijn. Indien de betrokkene hier om vraag, moet de maatschappelijk assistent hem binnen de vijf werkdagen een onderhoud toestaan.
 - Voor een arbeidstraject:

Na afloop wordt er een evaluatie gedaan van hoe dit traject is verlopen en of de betrokkene de nodige competenties heeft verworven om in het arbeidscircuit deel te kunnen nemen, rekening houdend met de voorwaarden die in het begin werden gesteld.
 - Voor een studieproject:

De student moet, als hij kennis heeft genomen van zijn examenresultaten,

¹⁰ VANDE LANOTTE, J., Omzendbrief de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, 2002, <https://www.mi-is.be/sites/default/files/documents/OB%202002-09-06%20NL.pdf>.

binnen de zeven werkdagen het OCMW hiervan op de hoogte brengen, waarna zij een evaluatie zullen doen van het doorlopen studietraject. Indien hier twijfels rond zijn en de student niet geschikt wordt geacht voor het gekozen traject, kan het OCMW een derde inschakelen om hier een professionele mening/advies rond te geven.¹⁰

- De termijn van het GPMI
 - o Over het algemeen:
wordt dit in het contract bepaalt
 - o Als het gaat om een studieproject:
Loopt het GPMI door zolang de studies, met een voltijds leerplan, duren.¹⁰
- Mogelijke bijkomende hulp
 - o In het algemeen:
De bijkomende hulp die eventueel nodig is, is verbonden aan de inhoud van het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie en wordt ook bepaald in het contract.
 - o Als het gaat om een vormingstraject:
De betrokkene die zijn competenties tracht te verhogen door het volgen van een beroepsvorming of die ervaring op doet op de werkvloer kan onder voorwaarden beschreven in het contract aangemoedigd worden door een financiële stimulans.
Het OCMW staat wel steeds in voor de bekostiging van de verschillende kosten die voortkomen uit het volgen van een beroepsvorming of/en het opdoen van ervaring op de werkvloer. Indien deze kosten worden gedekt door een derde komt het OCMW hier niet in tussen.¹⁰
- Ondertekening door de betrokken partijen:
 - o Betrokkene zelf
 - o De begeleidende maatschappelijk assistent
 - o Een eventuele derde, als deze ook participeert bij de evaluatie van het GPMI¹⁰

Vooraleer het contract wordt ondertekend (of gewijzigd) moet de betrokkene geïnformeerd worden door de maatschappelijk assistent over de mogelijke gevolgen, de betekenis en draagwijdte van de inhoud en ook de gevolgen indien hij/zij zich hier niet aan houdt.¹⁰

¹⁰ VANDE LANOTTE, J., Omzendbrief de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, 2002, <https://www.mi-is.be/sites/default/files/documents/OB%202002-09-06%20NL.pdf>.

3.5.5 Wijzigingen aan het GPMI

Het GPMI wordt bepaald in een wederkerige overeenkomst tussen de betrokken partijen en vastgelegd in een contract. Om er voor te zorgen dat dit steeds past bij de noden van de betrokkene kunnen er steeds wijzigingen in worden aangebracht indien alle partijen hier mee instemmen.¹⁰

3.5.6 Indien de gerechtigde verhuist

Het contract wordt van rechtswege beëindigd wanneer het OCMW niet meer bevoegd is voor de hulpvraag en dus de uitbetaling van het leefloon, doordat de betrokkene verhuist en niet langer op het grondgebied van het OCMW verblijft.¹⁰

Indien de betrokkene dit verzoekt en beide OCMW 's hiermee instemmen, kan het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie worden behouden en wordt de begeleiding/hulpverlening dus verder gezet door het nieuwe bevoegde OCMW.¹⁰

3.6 Een evaluatie van het GPMI

Het onderzoek "Een verkennend en evaluatief onderzoek in de Belgische OCMW 's" van de Karel de Grote Hogeschool dat zij in opdracht van de POD MI hebben uitgevoerd, geeft een heel goed beeld op welke manier invulling wordt gegeven aan het GPMI door de Belgische OCMW 's. Verder kijken we ook kort naar hoe zij dit ervaren.

3.6.1 Invulling van het GPMI door de verscheidene OCMW 's

Het onderzoek toont aan dat er een heel grote verscheidenheid is aan de toepassing van het GPMI. Het is bijna onmogelijk om twee OCMW 's te vinden die het GPMI op exact dezelfde wijze invullen en gebruiken. Ondanks dat alle 589 OCMW 's die onderzocht werden dezelfde wettelijke voorschriften volgen, onderhevig zijn aan de dezelfde rechtspraak en de POD MI bij iedereen dezelfde inspectie doet, moeten we in de praktijk vaststellen dat dit totaal niet leidt tot gelijkvormigheid. Dit komt voornamelijk omdat in alle OCMW 's de volgende criteria anders worden ingevuld en beleefd. (Depauw, Méhauden, Driessens, & Franssen, 2015)

Het nut dat wordt toegekend aan het GPMI

Hier bestaat een heel groot verschil in, voor sommige OCMW 's is het GPMI ingebed in hun werking en maakt het deel uit van hoe zij het moderne sociaal werk zien. Voor andere

¹⁰ VANDE LANOTTE, J., Omzendbrief de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, 2002, <https://www.mi-is.be/sites/default/files/documents/OB%202002-09-06%20NL.pdf>.

OCMW 's is het de complete tegenpool, zij zien het als een formaliteit om een betoelaging te kunnen krijgen en gebruiken dit totaal niet als een toevoeging aan de hulpverlening. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

Het beoogde doelpubliek

Ook hier zien we weer complete tegenpolen in hoe OCMW 's hiermee omgaan. Voor sommige blijft het doelpubliek beperkt tot het minimum wat verplicht wordt door de wet. Anderen leggen zich er op toe om het GPMI toe te passen op alle cliënten ongeacht de 'categorie'. Tussen deze twee polen liggen natuurlijk een heel aantal andere aanpakken, zo zijn er veel OCMW 's die het GPMI vooral toepassen bij één bepaalde doelgroep (bijvoorbeeld vluchtelingen). In andere OCMW 's is er een heel individuele aanpak en bekijkt elke MA eigenlijk voor zich op welk van zijn dossiers hij/zij het GPMI wilt toepassen naargelang hij/zij hier de voordelen van ziet. Sommige OCMW 's stellen dan weer dat het vooral voordelig is om het GPMI te gebruiken bij cliënten waar er nogal een moeilijke hulpverleningsrelatie is. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

Het modelcontract

In het onderzoek werd ook een web-enquête gedaan, hier werd door 176 verschillende OCMW 's een modelcontract van het GPMI doorgestuurd. Als men deze gaat bekijken kunnen we ook hier vaststellen dat er een heel grote verscheidenheid is tussen de contracten. Er zijn vele OCMW 's die zich wel baseren op de modellen die aangereikt worden door verschillende instanties/studies. Hiernaast is er ook een heel groot deel die volledig zelfstandig een model contract ontwikkelt naargelang zij de invulling van het GPMI binnen hun OCMW zien. Ook is er steeds een grote verscheidenheid op welke domeinen het contract gericht is;

- GPMI 's gericht op specifieke levensdomeinen:
 - o Huisvesting
 - o Sociale contacten
 - o Tewerkstelling
 - o
- GPMI 's gericht op maatschappelijk activering en integratie
- GPMI 's gericht op beroepsvorming of werkervaring
- GPMI 's gericht op studies met een voltijds leerplan
- GPMI 's gericht op arbeid (of specifiek gericht op art. 60)
- ...

(Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

Zowel de inhoud als de vorm kan dus heel erg uiteenlopen. Wel wordt er opgemerkt dat bijvoorbeeld de GPMI 's voor studenten veel meer gelijkvormig zijn en ook meer vooraf bepaald dan bijvoorbeeld bij de GPMI 's voor sociale integratie het geval is. Deze laatsten zijn vaak veel dynamischer en meer aangepast op de specifieke noden/doelstellingen van de cliënt. Er is ook een groot verschil tussen de manier waarop GPMI 's beschreven worden. De ene zijn heel gedetailleerd en hier wordt het traject van de betrokkene heel nauwkeurig beschreven, bij de andere is dit dan weer helemaal niet het geval en blijft het feitelijke traject nogal onbepaald. Ook de opdrachten langs de kant van het OCMW worden vaak niet echt duidelijk beschreven. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

THEMA 's

Vaak hebben de GPMI 's betrekking op de verschillende levensdomeinen waar de cliënt mee worstelt. Er zijn GPMI 's die enkel specifiek gaan focussen op de aspecten die rechtsreeks in verband staan met bijvoorbeeld tewerkstelling of studies, om de cliënt op deze vlakken zo snel mogelijk vooruit te helpen. Anderen bekijken het dan weer veel breder en gaan zich op meerdere levensdomeinen toespitsen zoals huisvesting, sociale contacten, huishouden,.. . Dit kan heel ver gaan, zo kunnen er in sommige gevallen heel specifieke zaken omschreven worden om mensen op een bepaald levensdomein vooruit te helpen, dit kan gaan van bepalingen rond persoonlijke hygiëne tot dagindeling. De meeste OCMW 's behouden het opstellen van GPMI 's voor cliënten die kunnen worden ingeschakeld (nu of op termijn) op de arbeidsmarkt. Toch zijn er ook OCMW 's die voor de zwakste van de samenleving, waarvoor strikt gezien eigenlijk geen GPMI moet worden opgesteld, toch één gaan opmaken om hen op een positieve manier te kunnen begeleiden. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

De focus van het GPMI

Op papier zijn eigenlijk alle GPMI 's hetzelfde, een schriftelijke overeenkomst tussen de verschillende partijen. In de werkelijkheid ligt de focus vaak heel anders, voor de ene MA is dit GPMI een manier om samen met de cliënt zijn hulpverleningstraject uit te schrijven en op een positieve manier in een sfeer van wederzijds vertrouwen samen te werken. Voor een andere MA kan de focus heel anders liggen, en kan dit contract opgesteld worden vanuit een wantrouwen naar de cliënt en neemt het GPMI eigenlijk de vorm van een drukkingsmiddel aan om controle uit te oefenen en de mogelijkheid tot het uitvoeren van de bijhorende sancties. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

Timing bij het opstellen van een GPMI

In sommige OCMW 's is het opstellen van een GPMI een volledig vrijblijvende keuze van de MA, bij andere is het dan weer een absolute verplichting voor iedere cliënt indien hij/zij steun wilt ontvangen. De termijn van 3 maanden voor het opstellen van het contract is een groot twistpunt, veel MA 's geven aan dat ze dit absoluut een veel te korte termijn vinden om de cliënt voldoende te leren kennen. In andere OCMW 's wordt het traject bij het eerste contactmoment al opgesteld. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

De mate van betrokkenheid van de cliënt

Hier zit weer een heel groot verschil in hoe OCMW 's naar het GPMI kijken. Bij de ene wordt dit gezien als een reeks of eigenlijk het olijsten van zaken waar de cliënt aan moet voldoen indien hij recht wil hebben op een leefloon. Hierbij heeft de cliënt eigenlijk geen inspraak in zijn eigen traject maar volgt hij dat wat hem opgelegd wordt om zo een leefloon te verwerven. Voor andere OCMW 's is het een onderhandeling tussen gelijkwaardige actoren, de cliënt en de MA gaan samen aan de slag om een traject uit te werken met wederzijdse verwachtingen en verplichtingen. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

3.6.2 Welke functies worden er aan toegeschreven

Uit het onderzoek blijkt dat het GPMI op heel veel verschillende manieren kan worden gebruikt en dat het voor elke MA/OCMW een andere functie kan hebben. Deze zijn de verscheidene functies die voornamelijk aan het GPMI worden toegeschreven;

Formele of administratieve functie

Deze functie heeft eigenlijk geen meerwaarde voor de hulpverlening of het sociaal werk in het algemeen. In bepaalde gevallen wordt een GPMI enkel opgesteld om een overheidssubsidie binnen te halen. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

Uitgaven legitimeren

Deze functie bestaat er eigenlijk enkel uit om aan te kunnen tonen waar het OCMW zijn fondsen aan besteed. Door GPMI 's op te stellen kan een OCMW rechtvaardigen waar de uitgaven naartoe gaan. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

Controle op de maatschappelijk assistenten

Doordat een MA GPMI 's opstelt is het heel makkelijk en duidelijk voor een secretaris of een diensthoofd om het geleverde werk te controleren. De caseload van de MA en de

werkwijze worden zo een stuk duidelijker, natuurlijk is dit ook een voordeel voor een goede MA omdat hij op deze manier kan aantonen hoeveel werk hij verricht en hoe hij te werk gaat. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

Een houvast

Bij cliënten met een GPMI moeten er vaak beslissingen worden genomen over zijn dossier door de RvMW of door een comité, in sommige gevallen zelfs door een rechter. Doordat het traject van een cliënt in een contract is vastgelegd waar ook zijn verplichtingen en de te volgen stappen in staan, biedt dit een objectieve houvast om hier beslissingen rond te nemen en te rechtvaardigen. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

Bescherming van de cliënt

Zolang de cliënt de stappen en de verwachtingen die in het contract zijn opgenomen nakomt, blijft zijn leefloon gegarandeerd. Zo heeft hij/zij ook een zekerheid en kan hij gerustgesteld zijn dat dit voor de volledige duur van het GPMI niet van hem kan worden afgenomen. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

Uitsluiting van de cliënt

Door het afsluiten van een GPMI wordt ook de 'macht' gegeven aan de MA om te sanctioneren. De verplichting van het GPMI voor sommige doelgroepen brengt ook voorwaarden en verwachtingen met zich mee waar sommige zwakkeren in de samenleving niet aan kunnen voldoen, wat leidt tot uitsluiting. Ook is de stap voor velen tot de hulpverlening al moeilijk om te zetten, de verplichting tot het afsluiten van een contract kan nog meer wantrouwen inspireren. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

Meer intense begeleiding

Doordat het traject wordt neergeschreven en er evaluatiemomenten worden afgesproken, kan dit leiden tot een meer intensere begeleiding van de cliënt, doordat er ook meer structuur inzit en de MA en cliënt 'gedwongen' worden om dichter samen te werken. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

Informatieve functie

Het traject van de cliënt wordt duidelijk beschreven in het GPMI, hierdoor heeft hij/zij een veel beter beeld van wat er nu net wordt verwacht. Op deze manier wordt er voor de cliënten veel meer duidelijkheid geschapt. Alles staat neergeschreven in hun contract, de doelstellingen en de stappen die ze moeten volgen om deze te behalen. Langs de andere

kant hebben ze nu ook een veel beter beeld wat ze van het OCMW kunnen verwachten. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

Drukingsmiddel

Vaak verloopt de hulpverleningsrelatie met de cliënt zeer stroef en is het moeilijk voor de MA om ervoor te zorgen dat de cliënt zijn afspraken nakomt. Als er een GPMI wordt opgesteld met de cliënt kun je verwachtingen gaan stellen, en is het contract “je stok achter de deur”. Indien de cliënt zijn afspraken niet nakomt kan je gebruik maken van de sanctionering. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

Welke functies primeren?

De manier waarop men tegenover het GPMI staat en het gebruikt, bepaald welke functies naar voren gaan komen en een belangrijke rol gaan spelen. In het onderzoek stelt men dat er drie manieren zijn om naar het GPMI te kijken; als contract, als begeleidingsinstrument en als formaliteit. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

Indien men het als formaliteit gaat bekijken dan gaat dit GPMI niet veel positieve functies hebben. Hier wordt de MA eigenlijk gedwongen om het te hanteren om zo een subsidie te verkrijgen, en brengt het GPMI geen meerwaarde naar de begeleiding van de cliënt. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

Wordt het echter als begeleidingsinstrument beschouwd en wordt het gebruikt zoals de wetgever eigenlijk voor ogen had, dan kan het zorgen voor een betere hulpverleningsrelatie tussen de MA en de cliënt, een betere opvolging van het traject dat de cliënt dient te doorlopen en een beter engagement langs beide kanten. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

Als het voornamelijk beschouwd wordt als een contract, komt vooral de informatieve functie centraal te staan, het schept duidelijkheid over de verplichtingen en de rechten van beide partijen. Indien het traject stroef verloopt en de cliënt niet echt wil meewerken kan het hier ook als drukingsmiddel ingezet worden. Langs de andere kant kan de cliënt zich ook beroepen op het contract om zijn rechten te laten gelden. (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

3.6.3 Het perspectief van de cliënt

Om het GPMI vanuit een ander perspectief te bekijken, schetsen we een samengevat beeld van de voorwaarden waaraan het GPMI moet voldoen, wil het een goed instrument zijn volgens de gebruikers

- Het hoeft niet voor de echt zwakkere in de samenleving
- Het moet geen verplichting zijn, het kan ook gewoon een werkmiddel uit de winkel van de MA zijn. Ook mag het opstellen ervan geen voorwaarde zijn om uitkeringen te ontvangen
- Een alternatief voor de sanctionering, indien dit dan al echt nodig is, door het leefloon af te pakken worden de problemen vergroot
- Een echte gelijkwaardige relatie tussen de MA en de cliënt, dus als er een sanctionering bestaat voor de cliënt moet dit in de omgekeerde richting ook mogelijk zijn
- Er moet ook echt samengewerkt kunnen worden aan het traject, meer inspraak voor de gebruikers
- Het GPMI is te controlerend, het afsluiten ervan zou meer moeten samenhangen met een intensere begeleiding die meer ondersteuning biedt
- De beoogde activering moet meer empowerend en emanciperend zijn, er moet een bredere visie komen dan één die enkel kijkt naar de arbeidsmarkt
- De gebruikers moeten beter worden ondersteund en de nodige tools om hun rechten te laten gelden moeten worden aangereikt, de OCMW 's hebben vrij spel
- Het GPMI moet meer werkbaar worden, het moet dynamischer en aanpasbaar zijn en het contract moet beter aansluiten bij het individuele traject
- Er moet worden afgestapt van de uitslagverbintenis (Depauw, Méhauzen, Driessens, & Franssen, 2015)

3.6.4 De belangrijkste lijnen

Armoede is een straatje zonder einde en hoe je het ook bekijkt, activering is en blijft het beste middel om hieruit te geraken.¹¹

Uit onderzoek is gebleken dat voor mensen die geen/weinig binding meer hebben met de samenleving de stap naar herintegratie “een ver van de bed show” lijkt. Het gebrek aan raakvlakken met de arbeidsmarkt kan er voor zorgen dat mensen zich gaan nestelen in passiviteit. Dit kan sociaal isolement, een gebrek aan zelfvertrouwen en nog vele andere psychologische en sociale problematieken met zich meebrengen voor het individu. In dit onderzoek komt er duidelijk naar voren hoe belangrijk het concept van activering is. Cliënten moeten actief worden begeleid, ze moeten worden empowered en geëmancipeerd om ze op deze manier terug te integreren in de samenleving, en aan tewerkstelling te kunnen sleutelen.¹¹

¹¹ Wetsontwerp houdende wijziging van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54K1864/001.

Het grote deel van de mensen die bevestigd werden in deze studie zien in het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie een hulpverleningsinstrument dat kan dienen om de begeleiding te ondersteunen en dat dynamisch en sterk genoeg is om een meerwaarde te bieden aan het traject. Het contractualiseren zorgt voor een probleemoplossend model dat de cliënt helpt om hun traject beter uit te werken en te visualiseren, op deze manier kunnen ze echt hun problemen aanpakken en het gaat dan ook echt uit van de kracht van de cliënt zelf. Het samen doelstellingen vastleggen en de manier waarop deze bereikt kunnen worden is dan ook heel belangrijk.¹¹

De hervormingen van het GPMI hebben dan ook als doel om deze kwaliteiten van het GPMI uit te breiden en te versterken. De verruiming van het GPMI, houdt een verruiming in voor de wederzijdse rechten en verplichtingen, de voorwaarden zijn dan ook rechtstreeks verbonden met de toekenning van steun. Deze binden beide partijen en moeten ervoor zorgen dat via onderling overleg en samenwerking de cliënt zijn doelstellingen stap per stap kan bereiken en op deze manier sneller geïntegreerd geraakt in de samenleving.¹¹

3.7 Hervorming van het GPMI

Deze hervorming gebeurt door middel van de wet van 21 juli 2016 die een wijziging inhoudt op de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie.

3.7.1 Uitbreiding van de doelgroep

De OCMW 's ervaren de laatste periode een heel grote uitbreiding van de doelgroep vluchtelingen in hun cliënteel. Tot nu toe werd er een onderscheid gemaakt tussen erkende vluchtelingen en subsidiair beschermden. Terwijl de erkende vluchtelingen onder de RMI-wet vallen gaf het verblijfsstatuut van de subsidiair beschermden enkel recht op financiële steun via de organieke wet.¹¹

De onderscheiding tussen deze twee doelgroepen is niet echt logisch en rechtvaardig aangezien zij beide legaal op Belgisch grondgebied verblijven, om deze reden wordt de doelgroep van de RMI-wet uitgebreid naar de subsidiair beschermden.¹¹

3.7.2 Werkbereidheid

Werkbereidheid is één van de belangrijkste voorwaarden sinds de bestaansminimumwet. In het algemeen werd dit aangetoond door het volgen van een vorming of het aantonen dat men werkelijk actief op zoek is naar een tewerkstelling. Het uitvoeren van een

¹¹ Wetsontwerp houdende wijziging van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54K1864/001.

gemeenschapsdienst wordt nu ook gezien als een engagement om werkbereidheid aan te tonen.

Verder kan er enkel van deze voorwaarde worden afgeweken door gezondheids- en billijkheidsredenen.¹¹

3.7.3 Opstellingstermijn

Er werd een grote tijdsdruk opgelegd aan de OCMW 's doordat ze vanaf de dag van de aanvraag van het leefloon 3 maanden kregen om het GPMI op te stellen. Dit betekende dat ze in deze tijd niet alleen een sociaal onderzoek moesten doen om na te gaan of de aanvrager gerechtigd was op het leefloon. Tegelijkertijd moesten ze met hem al aan de slag om een traject uit te werken dat beantwoordt aan zijn noden en doelstellingen en moesten ze ook al de eigenschappen en mogelijkheden van de aanvrager kennen. Om de MA 's meer tijd te geven om met de cliënt een traject op maat uit te werken zodat een beter GPMI kan worden uitgewerkt, gaat de termijn van 3 maanden voor het opstellen van een GPMI nu pas in vanaf de toekenning van het leefloon en niet vanaf de dag van de aanvraag ervan.¹¹

3.7.4 Het verplichtend karakter

De verplichting voor het opstellen van het GPMI werd enorm hard uitgebreid. Voor iedereen die gedurende de voorbijgaande 3 maanden niet van het recht op maatschappelijke integratie heeft genoten moet nu verplicht een GPMI worden opgesteld. Van deze verplichting kan enkel worden afgeweken om gezondheids- /billijkheidsredenen, maar door de hervorming is het GPMI niet meer enkel gefocust op integratie via tewerkstelling. Dit wil dus zeggen dat er ook voor mensen die om deze redenen niet kunnen werken, nog steeds een GPMI kan worden opgesteld dat dan naar andere doelstellingen toe streeft om zo maatschappelijke integratie te bereiken.¹¹

Als er wordt afgeweken van de verplichting tot het opstellen van een GPMI, zal deze beslissing steeds grondig gemotiveerd moeten worden door het OCMW.¹¹

Wordt er voor een bepaalde persoon zowel een leefloon als een vorm van tewerkstelling toegekend, dan kan hier ook worden afgezien van de verplichting tot het opstellen van een GPMI. Verder is het opstellen van een GPMI steeds facultatief mogelijk.¹¹

¹¹ Wetsontwerp houdende wijziging van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54K1864/001.

3.7.5 Toevoeging van de gemeenschapsdienst

Als een extra middel voor sociale en maatschappelijke integratie werd de mogelijkheid tot het verrichten van een gemeenschapsdienst toegevoegd aan het GPMI. Deze gemeenschapsdienst kan niet worden opgelegd aan een persoon, de keuze moet volledig vrijwillig zijn en beide partijen moeten hiermee instemmen. Van het moment dat dit wordt opgenomen in het contract, kan hier niet langer zomaar van worden afgeweken.¹²

Wel mag het verrichten van een gemeenschapsdienst nooit de beschikbaarheid voor tewerkstelling op de arbeidsmarkt in de weg staan.

Het verrichten van deze vrijwillige dienstverlening moet op een positieve manier bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling en aan de gemeenschap.

De gemeenschapsdienst die wordt uitgevoerd binnen het kader van het GPMI is onderhevig aan de toepassing van de vrijwilligerswet van 3 juli 2005.¹²

De gemeenschapsdienst moet oog hebben op een toekomstige tewerkstelling, het moet dus gericht zijn om de kansen op de arbeidsmarkt te verhogen. Dit kan bijvoorbeeld doordat men werkervaring opdoet, professionele attitudes aangeleerd krijgt of competenties worden bijgeschaafd.¹¹

3.7.6 Vereenvoudiging van de vormen

De specifieke vormen van het arbeidsproject en het vormingsproject worden afgeschaft. De doelstellingen die deze projecten hadden kunnen nu binnen een algemeen GPMI worden opgenomen. De vereenvoudiging zorgt ervoor dat het GPMI meer dynamisch wordt, op deze manier kan er beter op maat van de cliënt worden gewerkt.¹²

3.7.7 Sancties

In het onderzoek van de Karel de Grote Hogeschool dat ik in het vorige stuk heb vermeld, is er onderzocht hoe de sanctionering binnen het GPMI kan verbeterd worden. Hieruit is gebleken dat er een grote vraag is om korter op de bal te kunnen spelen als gebruikers hun GPMI niet naleven. Om hieraan tegemoet te komen kan de sanctie nu al worden opgelegd

¹² BORSUS, W., Omzendbrief naar aanleiding van de wet van 21 juli 2016 houdende wijziging van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, 2016, <https://www.mi-is.be/nl/wetgeving/omzendbrief-naar-aanleiding-van-de-wet-van-21-juli-2016-houdende-wijziging-van-de-wet-van-26-mei-2002-betreffende-het-recht-op-maatschappelijke-integratie>.

¹¹ Wetsontwerp houdende wijziging van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54K1864/001.

vanaf de dag die volgt op de kennisgeving aan de gebruiker, van de beslissing die het OCMW heeft genomen.¹¹

Verder is er beslist door het Grondwettelijk Hof dat het verschil in behandeling van een uitkeringsgerechtigde die beroep doet op de arbeidsrechtbank, tegenover degene die strafrechtelijk vervolgd wordt, niet voldoende verantwoord kan worden. Om hier gelijkvormigheid in te krijgen wordt de mogelijkheid voorzien om de beslissing voor de in artikel 30 van de RMI-wet beschreven sanctie, met uitstel uit te voeren.¹¹

3.7.8 Bijzondere betoelaging

Doordat de verplichting voor het opstellen van een GPMI zodanig is uitgebreid, komt er een grote werklast bij voor de MA 's. Er is niet alleen de administratie die erbij komt, de MA moet ook meer tijd investeren om een vertrouwensrelatie op te bouwen met de cliënt vooraleer er een geïndividualiseerd traject kan worden afgesteld.¹¹

Om deze reden werden uit de RMI-wet de artikels 33 en 34 geschrapt en vervangen door een nieuwe bijzondere betoelaging.¹¹

De eerste toelage bedraagt 10% van het leefloon dat de gerechtigde ontvangt en dit is bedoelt om de begeleiding te bekostigen. De toelage gaat in vanaf de 1ste dag van de maand waarin het GPMI werd afgesloten en loopt gedurende een termijn van 1 kalenderjaar. Deze toelage kan maar 1 keer worden aangevraagd voor elke cliënt, ook waar er geen verplichting is tot afsluiten van een GPMI kan deze toelage worden ontvangen.¹¹¹²

De toelage student kan worden aangevraagd voor studenten met een voltijds leerplan. Omdat deze gedurende zijn hele schoolloopbaan moet worden begeleid, loopt deze toelage dan ook voor de volledige duur van het GPMI voor studenten met een voltijds leerplan. Deze betoelaging kan een 2^e maal worden aangevraagd, als de student in het verleden deze toelage al heeft ontvangen maar de studies toen zijn stopgezet. De toelage bedraagt ook 10% van het leefloon dat de student ontvangt en gaat in vanaf de 1ste dag van de maand waarin het GPMI werd afgesloten, indien de student op dat moment al leefloon ontving.¹¹¹²

In enkele gevallen is het mogelijk dat de bijzondere betoelaging kan worden verlengd of voor een 2^e keer kan worden toegekend.¹²

¹¹ Wetsontwerp houdende wijziging van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54K1864/001.

¹² BORSUS, W., Omzendbrief naar aanleiding van de wet van 21 juli 2016 houdende wijziging van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, 2016, <https://www.mi-is.be/nl/wetgeving/omzendbrief-naar-aanleiding-van-de-wet-van-21-juli-2016-houdende-wijziging-van-de-wet-van>.

De toelage verlenging kan worden ingeroepen nadat de eerste betoelaging afloopt en de betrokkene nog een heel lange weg moet afleggen vooraleer hij klaar is voor maatschappelijke of professionele inschakeling. Indien dit inhoudt dat de betrokkene nog een lange en intensere begeleiding nodig heeft kan voor hem een verlenging van de betoelaging worden aangevraagd, en dit voor een termijn van 1 kalenderjaar.¹¹¹²

Is er gedurende deze periode een nieuw OCMW bevoegd, dan heeft dit OCMW recht op de verlenging van de betoelaging, onder dezelfde voorwaarden. Dit geldt enkel voor de resterende periode van dat kalenderjaar, er begint dus geen nieuwe periode.¹¹¹²

De toelage 2^e kans kan worden aangevraagd indien de betrokkene in het verleden een eerste toelage heeft ontvangen (of ondertussen al een toelage verlening heeft gehad), maar gedurende de laatste 12 maanden geen recht op maatschappelijke integratie heeft gehad. Hier gaat het om personen die bijzonder kwetsbaar zijn en die dus extra aandacht en begeleiding van het OCMW nodig hebben om hun traject in goede banen te leiden. Deze toelage is ook weer geldig voor 1 kalenderjaar, inzake overdracht naar een nieuw OCMW, gelden dezelfde regels als bij een toelage verlenging, beide betoelagingen moeten ook steeds gemotiveerd kunnen worden.¹¹¹²

3.7.9 Overgangsmaatregelen

Voor de personen die reeds een GPMI hadden op het moment dat deze wetswijziging inwerking trad, is de bijzondere toelage ook van kracht, hun kalenderjaar voor de eerste toelage start dan op dag van de inwerkingtreding van de wet.¹¹¹²

Voor de personen aan wie in de laatste 6 maanden voorafgaand aan deze wetswijziging een leefloon is toegekend zonder dat er een GPMI is afgesloten, en die voorafgaand aan deze toekenning gedurende minstens 3 maanden geen recht op maatschappelijke integratie hebben genoten. Bovendien moeten deze personen vandaag nog het leefloon ontvangen.¹¹¹²

Indien zij hieraan voldoen is het verplicht dat de wetswijzigingen worden geïmplementeerd zodat zij hier ook de voordelen van ontvangen. Om een grote en plotse stijging in de caseload van de MA tegen te gaan, krijgt het OCMW gedurende 1 jaar de tijd om een traject met deze rechthebbende uit te werken en een GPMI af te sluiten.¹¹¹²

¹¹ Wetsontwerp houdende wijziging van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54K1864/001.

¹² BORSUS, W., Omzendbrief naar aanleiding van de wet van 21 juli 2016 houdende wijziging van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, 2016, <https://www.mi-is.be/nl/wetgeving/omzendbrief-naar-aanleiding-van-de-wet-van-21-juli-2016-houdende-wijziging-van-de-wet-van>.

Besluit

We kunnen besluiten dat aan de wetwijziging van 21 juli 2016 een hele evolutie van het sociale zekerheidssysteem voorafgegaan is.

In een ver verleden werden de hulpbehoevenden geholpen door liefdadigheid. Door een professionalisering van de hulpverlening kwam het OCMW tot stand en werd er om iedereen in staat te stellen om een menswaardig leven te leiden een gewaarborgd inkomen voorzien.

Door de steeds sneller evoluerende samenleving waarin meer en meer mensen werden uitgesloten besepte men dat een inkomen alleen niet voldoende is om ervoor te zorgen dat mensen niet uit de boot vallen. De gedachtegang dat men mensen op andere manieren moest gaan ondersteunen om ze te integreren in de samenleving groeide. Via de integratiecontracten werd een eerste stap gezet om deze gedachtegang te implementeren.

Maar dit ging nog niet ver genoeg, er werd steeds meer de nadruk gelegd op integratie via activering van de hulpbehoevende. In 2002 werd via het recht op maatschappelijke integratie hier een belangrijk wettelijk kader voor geïntroduceerd, dat vele verder gaat dan de bestaansminimumwet. Het OCMW kreeg hierdoor een veel grotere opdracht naar activering toe, voornamelijk via tewerkstelling, en kreeg hier ook de nodige tools voor aangereikt.

Het belangrijkste begeleidingsinstrument dat hiervoor werd aangereikt is de introductie van het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie. We hebben bekeken wat dit inhoudt en hoe dit instrument werkelijk toegepast en gebruikt wordt in de OCMW 's.

Als laatste hebben we een uiteenzetting gedaan van de belangrijkste wijzingen die de wet van 21 juli 2016 doe aan het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie. Deze zouden de toepassing en het gebruik van het GPMI moeten verbeteren en verruimen. Zodat er een betere maatschappelijke- en sociale integratie van de gerechtigde kan worden bewerkstelligd.

4. Praktijkgedeelte

Inleiding

In dit onderzoek heb ik getracht een antwoord te vinden op de vraag of de wet van 21 juli 2016 houdende wijziging van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, dewelke een wijziging en verruiming van het GPMI zou moeten inhouden, ook werkelijk zijn beoogde doel heeft bereikt en de bruikbaarheid/werkbaarheid ervan heeft verbeterd, of net niet.

Om een antwoord op mijn vraag te vinden heb ik maatschappelijke assistenten van verscheidene OCMW 's in Vlaanderen bevroegd over de wijzigingen die deze aanbrengt op het GPMI. Ik wil door mijn diepte-interviews te weten komen wat hun visie en mening is over de wijzigingen die zijn doorgevoerd.

Want zij zijn degene die hiermee aan de slag moeten gaan in hun dagdagelijkse werking en zijn, volgens mij, dus ook het best geplaatst om een eerste evaluatie hierover te doen.

Verder heb ik nog een deel van het besturend personeel binnen een OCMW bevroegd, om op deze manier een ander perspectief te krijgen, een meer globaal beeld van hoe het GPMI binnen een OCMW wordt beleefd.

De verschillende meningen en visies die ik door middel van mijn diepte-interviews heb verkregen heb ik langs elkaar gelegd en vergeleken. Verder heb ik deze geanalyseerd om zo tot enkele conclusies te komen die mijn vraag verhelderen. Hieruit heb ik dan aanbevelingen naar de wetgever en de OCMW 's zelf toe geformuleerd, die naar mijn mening, een positieve impact kunnen hebben op de verdere ontwikkeling van het GPMI.

4.1 Onderzoeksmethode

Het beoogde doel van dit onderzoek is om een antwoord te krijgen op de vraag of de wetswijziging van 21 juli 2016 de bruikbaarheid van het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie verhoogd.

Om hier een zo goed mogelijk antwoord op te kunnen bieden heb ik in mijn onderzoeksopzet gekozen voor een kwalitatief en beschrijvend onderzoek. Dit vond ik noodzakelijk omdat ik dieper wou kunnen ingaan op de verschillende wijzigingen in het GPMI. Mijn onderzoek beschrijft dan ook de meningen en visies van de correspondenten over deze wijzigingen. Op deze manier hoop ik voor mezelf een antwoord te kunnen vinden op de bruikbaarheid van het GPMI doordat ik een beeld schets van hoe de verscheidene maatschappelijk assistenten hier tegenover staan.

Voor de populatie heb ik gekozen om mij te beperken tot OCMW 's van zeer kleine gemeenten (< 15.000 inwoners) en kleine gemeenten (15.000 – 50.000 inwoners). Hieruit heb ik een selecte steekproef genomen en heb ik uiteindelijk 11 diepte-interviews afgenomen in 4 verschillende OCMW 's, waarvan 2 in zeer kleine gemeenten en 2 in kleine gemeenten. De reden dat ik voor een selecte steekproef heb gekozen van deze 4 OCMW 's is voornamelijk om praktische redenen, ik wou me beperken tot kleinere gemeenten om zo de representativiteit van mijn onderzoek meer kracht te geven. Verder ben ik specifiek bij deze 4 OCMW 's terecht gekomen door gebruik te maken van mijn netwerk, op deze manier had ik geen last van non-respons in mijn onderzoek. Van de 11 diepte-interviews heb ik er 7 afgenomen bij maatschappelijk werkers, die binnen hun respectievelijk OCMW het meest betrokken waren bij het GPMI. Verder heb ik 4 interviews afgenomen bij ontvangers en secretarissen in deze OCMW 's.

De reden dat ik heb gekozen voor diepte-interviews om mijn data te verzamelen is om een zo goed mogelijk beeld te verkrijgen van hoe de maatschappelijke assistenten tegenover de wetswijzigingen staan. Hiervoor heb ik een uitgebreide vragenlijst opgesteld, die eerst de algemene toepassing en bruikbaarheid bevroegd en hierna apart dieper ingaat op de belangrijkste elementen van de wetswijziging. Voor de interviews die ik heb afgenomen van de secretarissen en ontvangers heb ik bevroegd in welke maten zij betrokken zijn bij het GPMI en op welke manier dit speelt binnen het OCMW.

4.2 Dataverzameling

Voor de meeste OCMW 's is het een heel drukke periode, langs de ene kant is er inderdaad de wetswijziging van 21 juli die ik onderzoek en dewelke momenteel geïmplementeerd wordt. Langs de andere kant houdt het einde van het jaar in dat ze niet volledig bezet zijn door de vakantieperiode, wat de werklast verder verhoogd. Om deze redenen heb ik ervoor gekozen om een selecte steekproef te doen, door gebruik te maken van mijn persoonlijk netwerk om zo verschillende OCMW 's aan te spreken. Ik zie dit niet als een belemmering voor de resultaten van mijn onderzoek, aangezien er geen aanleiding is dat ik om deze reden andere resultaten zou bekomen dan wanneer ik een aselecte steekproef had gedaan. Verder heeft dit ertoe geleid dat ik geen non-respons had.

De interviews die ik heb afgenomen bij de maatschappelijke assistenten varieerden in tijd tussen de 25 en 55 minuten, wat ik toch een opmerkelijk verschil vond. De interviews van de ontvangers en secretarissen liepen tussen de 10 à 15 minuten. Alle interviews werden afgenomen in de maand december.

De respondenten die ik heb geïnterviewd waren allemaal vrouwen, dit vind ik naar representativiteit geen probleem aangezien de bezetting van maatschappelijk werkers grotendeels wordt gedomineerd door vrouwen. Als we gaan kijken naar de leeftijd, dan kan ik stellen dat de ontvangers en secretarissen allemaal 40+ waren. Bij de maatschappelijk assistenten was er een grotere verdeling, van de 7 die ik geïnterviewd heb waren er 3 tussen de 21-30j, 2 tussen de 31-40j en nog 2 tussen de 41-50j. Dit onderscheid denk ik dat wel een belangrijk aspect is omdat we hier wel een bepaald verschil in visies kunnen onderscheiden.

4.3 Resultaten maatschappelijk assistenten

4.3.1 De meerwaarde van een GPMI

Wat zijn de voordelen voor jou als MA/ welke functies heeft het voor jou?

De voornaamste functie die naar boven kwam is de controlerende. Bijna alle respondenten gaven aan dat ze het als controlemiddel gebruikten om na te gaan of de cliënten het traject wel daadwerkelijk volgen, maar ook om duidelijkheid te kunnen scheppen over de verwachtingen en de te ondernemen stappen. Als het op papier staat is het veel duidelijker voor de cliënt en kan hier ook steeds naar verwezen worden. Het wordt ervaren als een goede basis om afspraken te maken. Een andere veel gebruikte toepassing is bij de moeilijkere dossiers waar het hulpverleningstraject niet altijd vlot verloopt. Hier wordt het GPMI vaak toegepast als soort van drukkingsmiddel, doordat je hier zwart op wit hebt staan wat er van de cliënt verwacht wordt en deze dit ook heeft ondertekend kan je dit wel gebruiken als een, zoals één MA het omschreef “je stok achter de deur”.

Wat zijn de voordelen naar de cliënt toe?

Hetgeen hier het meest naar voor kwam en dat alle respondenten aanhaalde, is de duidelijkheid die het schept voor de cliënt. Door het traject op papier te zetten hebben ze een duidelijke houvast en geeft dit hun een beter beeld waar er naartoe wordt gewerkt en wat van hun verwacht wordt.

“De duidelijkheid die het schept is voor veel van mijn cliënten een bron van rust.” MA

Ook wordt er door de meerderheid aangegeven dat het belangrijk is voor de cliënt dat ze nu ook zien wat ze van het OCMW mogen verwachten en zelfs kunnen eisen. Eén respondent stelt dat dit gegeven meer gelijkwaardigheid kan brengen in de relatie tussen haar en de cliënt, zij ervaart dat dit een positief effect heeft op de emancipatie van de cliënt.

De meesten geven ook aan dat het GPMI eigenlijk voor bijna alle doelgroepen, ik heb deze apart bevroegd, voornamelijk dezelfde voordelen inhoud. Er wordt gewoon naar andere doelstellingen toegewerkt of er worden andere voorwaarden gesteld. Toch worden hier nog wel verschillen in aangegeven, zo stellen 2 respondenten dat het GPMI bij een cliënt die nooit kan worden toe geleid naar de arbeidsmarkt, kan gebruikt worden om in plaats van te werken aan activering het contract gebruikt kan worden om harmreduction in stand te stellen. Door kleine doelstellingen op te nemen kan het helpen een bepaalde basis in stand te houden.

Voor de studenten met een voltijds leerplan wordt er, door bijna alle respondenten, ervaren dat het GPMI wel een positief effect heeft op de studies van de cliënt. Ze beseffen hierdoor dat ze niet zomaar een leefloon krijgen, dit kan hen wel stimuleren om er extra hard voor te gaan omdat ze nu ook zien dat er voorwaarden aan verbonden zijn. 3 van de respondenten geven hier nog bij aan dat ze met de studenten die bijna hun diploma hebben behaald, of in hun laatste jaar zitten, al vooruit gaan kijken en samen een traject voor de toekomst proberen uit te stippelen.

Als we hier over het algemeen naar gaan kijken, worden er geen negatieve kenmerken aan het GPMI toegewezen. Maar het valt heel duidelijk op dat alle respondenten het GPMI op bepaalde vlakken overbodig vinden, de helft zegt dit er expliciet bij en bij de andere helft merk ik dit impliciet ook wel heel hard. Het merendeel van de respondenten denkt er zo over bij bepaalde doelgroepen of bij bepaalde situaties. 2 stellen er heel duidelijk dat het GPMI volgens hun geen invloed heeft op de hulpverlening die de cliënten ontvangen, ze deden dit werk al, nu komt er enkel een administratief kader rond.

4.3.2 De implementatie van de nieuwe wetgeving

De mate van invloed op de dagdagelijkse werking

Alle respondenten geven aan dat het een grote administratieve werklast gaat zijn die er, nog maar eens, bovenop komt. Over waar deze werklast vooral tot uiting komt zijn de respondenten nogal verdeeld, sommige geven aan dat het vooral het opstellen is van al de extra GPMI 's die er bij komen en het feit dat deze veel uitgebreider zijn dat zeer veel tijd in beslag gaat nemen. Andere minimaliseren dit en zien dit als een éénmalige verhoging van de tijdsdruk, zij zien de administratieve last vooral in de toekomst door de vele evaluaties die moeten worden ingepast. Verschillende respondenten geven aan dat ze hier een heel nieuwe structuur voor moeten uitwerken om dit in hun planning in te passen, zodat dit ook steeds tijdig wordt gedaan.

Verder is er ongeveer een evenredige verdeling als het gaat over de invloed op de begeleiding. De ene groep geeft eigenlijk heel duidelijk aan dat er voor hen op gebied van begeleiding niet veel verandert, zij gingen al op deze manier te werk. Dezelfde zaken werden van te voren ook al opgenomen in de begeleiding alleen moeten ze dit nu uitwerken op papier, dus voor deze groep is het voornamelijk meer administratie. Het andere deel geeft aan dat de begeleiding toch wel intensiever gaat zijn nu. Vooral voor de mensen/groepen waar er van te voren geen GPMI werd opgesteld is het nu voor veel MA 's een andere manier van denken, de hulpverlening en het traject wordt nu veel breder bekeken. Er wordt aangegeven dat dit veel extra werk met zich mee brengt maar het wordt wel als positief ervaren.

“Als je het gebruikt moet je het goed doen, niet enkel omdat het verplicht is.” MA

2 MA 's uit hetzelfde OCMW geven aan dat ze in hun werking hebben beslist dat het GPMI nu echt als een handleiding moet gebruikt worden gedurende het hele traject. In principe moet het er bij elk gesprek worden bijgenomen, en dienen ze het ook echt te gebruiken als een tool in de hulpverlening.

In het algemeen staan alle respondenten wel positief tegenover de wetswijziging, ze begrijpen de bedoeling van de wetgever en staan er voor open. Wel zijn er ook punten van kritiek, het hoeft voor het merendeel niet per se in een contract. Verder stellen een aantal respondenten dat er vanuit mag gegaan worden dat de MA 's hun job goed doen en dat dit overkomt als een gebrek aan vertrouwen. Andere geven dan weer toe dat deze wetswijziging er wel voor zorgt dat ze consequenter te werk gaan en nu iedereen de begeleiding krijgt die ze zouden moeten krijgen.

Uitbreiding van de doelgroep

Over de uitbreiding van de RMI-wet naar de subsidiair beschermden zijn alle respondenten het eens dat dit een goede en juiste toevoeging is. De respondenten onderscheiden geen verschil tussen subsidiair beschermden en erkende vluchtelingen, de meeste respondenten gingen van te voren ook al hulpverleningstrajecten aan op dezelfde manier, nu moet het geformaliseerd worden. Er wordt gesteld dat het voor deze mensen wel een voordeel kan zijn dat het op papier staat en duidelijkheid biedt, zo kan het makkelijk worden overlopen. Wel geven enkele aan dat dit in veel gevallen ook wel overbodig is.

Bijna iedereen geeft aan dat ze het GPMI op alle doelgroepen al toepasten, maar met een persoonlijke afweging van dossier tot dossier waar ze een GPMI gingen gebruiken. Verder geven de meeste respondenten ook aan dat ze het vooral vaak bij dossiers waar de hulpverlening moeilijk verloopt gebruiken. De andere respondenten geven aan dat ze het GPMI eigenlijk enkel toepasten bij degene waar het wettelijk verplicht was. In één OCMW passen ze sinds begin 2016 ook al het GPMI toe op alle +25 jarigen waarvan ze het gevoel hadden dat ze nog toeleidbaar waren tot de arbeidsmarkt, ook voor de erkende vluchtelingen maakten ze al standaard een GPMI op.

De doelgroep waarvoor het GPMI het meest waardevol is volgens de meeste respondenten zijn degene die, mits de nodige begeleiding, nog geïntegreerd kunnen worden in de arbeidsmarkt. Hier horen ook degene bij die hier nu nog niet voor klaar zijn maar waarvoor er in de toekomst de mogelijkheden wel inzitten. Voor enkele respondenten zijn het de nieuwe dossiers waar het GPMI waardevol voor is, op deze manieren kunnen de lijnen duidelijk worden uitgezet en is er een goed en duidelijk kader. Ook de dossiers die moeilijk

verlopen blijven de meerderheid van de respondenten als een categorie zien waar het GPMI zeer waardevol voor is. Langs de andere kant is er dan weer een redelijk algemene consensus dat het GPMI minder waardevol is voor de categorieën die niet meer (of heel moeilijk) te begeleiden zijn tot de arbeidsmarkt. Hier worden door de verschillende respondenten wel verscheidene doelgroepen aan toegekend; personen die al een traject hebben doorlopen dat mislukt is (GTB, beschutte werkplaats, ..), personen die te oud zijn om nog naar de arbeidsmarkt te begeleiden, ... Bij hen wordt er aangegeven dat het heel moeilijk is om een GPMI op te stellen.

Het verplichtend karakter

Van de 7 respondenten zijn er maar 2 die dit wel als positief beschouwen, volgens hen garandeert dit een betere opvolging voor iedere cliënt, op deze manier zijn ze meer nauwgezet met het traject van de cliënt bezig. Er kan geen cliënt meer aan de kant worden geschoven, zij bekijken het positieve vooral uit het perspectief van de cliënt. De andere 5 kunnen zich niet vinden in het verplichtend karakter. Zij stellen dat op deze manier de beslissingsvrijheid en het aanvoelen van de MA beperkt wordt en vinden dat een MA deskundig genoeg is om dit voor zijn eigen dossiers uit te maken. Enkele hiervan vinden dat het verplichtend karakter een teken van gebrek aan vertrouwen is in de MA's en zien dit als de reden waarom het nu voor iedereen verplicht is.

Waar wel alle respondenten het over eens zijn is, dat als het GPMI verplicht op te stellen is voor alle cliënten, de termijn van 3 maanden, ook al is deze al verlengd, veel te kort is. Nu kan het zijn dat men de GPMI's zo snel moet gaan afwerken om hun dossiers in orde te houden dat de functie, het nut, verloren gaat.

“Je moet de GPMI's als een robot gaan opmaken, waardoor de inhoud ervan verloren gaat”
MA

Dit wordt echt als een probleem gezien, binnen de 3 maanden moet je de cliënt leren kennen en al een traject uitschrijven. Dit is volgens de respondenten geen redelijke termijn. Eén MA vindt dat het GPMI beter kan worden toegepast op een later tijdstip in de hulpverlening als zij het nodig/nuttig vindt, nu wordt het opgelegd, zodat het zou kunnen groeien.

Als het gaat over de haalbaarheid van een GPMI voor de 'zwakkeren' zijn de meningen weer heel verdeeld. Door enkele respondenten wordt het als niet haalbaar beschouwd voor deze groep. Omdat ze al aan hun limiet zitten, geraak je niet meer vooruit met hen, dan begin je maar zaken in het GPMI op te nemen waar ze toch niets aan hebben of wat ze toch niet kunnen waarmaken. Zij zien het GPMI als een last bij deze groep mensen. Andere

respondenten zien het hier dan wel weer als haalbaar en werkbaar. Zij vinden dat je in een GPMI altijd kan blijven zoeken samen met de cliënt naar zaken waarmee je deze cliënt wel vooruit kunt helpen, ook al zijn dit maar kleine stapjes of wordt er zo een bepaalde zekerheid ingebouwd. Een andere respondent haalt aan dat je er rekening mee moet houden dat de doelstellingen die je in het begin vooropstelt vaak later moet bijgestuurd worden, zo leer je de cliënt geleidelijk aan kennen.

“Niet alles wat je op papier zet komt in orde, hier moet je je van bewust zijn.” MA

Eén MA drukte hier wel een grote bezorgdheid uit rond de hulpverlening van deze ‘zwakkeren’. Doordat de bijzondere betoelaging maar voor 1 en maximaal 2 jaar kan worden toegekend, willen ze hier, volgens deze MA, eigenlijk mee zeggen dat iedereen binnen deze termijn moet geactiveerd worden. Dit is voor deze doelgroep net niet mogelijk. Haar angst is dus dat wanneer de betoelaging wordt afgenomen dat deze groep uit de boot gaat vallen en niet meer de nodige hulpverlening gaat krijgen.

De mogelijkheid tot gemeenschapsdienst

Hier kreeg ik wel uiteenlopende reacties op, niemand heeft iets op de toevoeging van de gemeenschapsdienst tegen omdat het de mogelijkheden gewoon uitbreid en er gebruik van kan gemaakt worden wanneer dit gepast lijkt. 2 respondenten geven aan dat ze wel zien wat de wetgever wil doen maar ze zien dit niet als een nuttige toevoeging. De rest van de respondenten zien het nut hier wel van in maar zien de toepassing ervan weer verschillend. Enkele zien het als een voorbereiding op een tewerkstelling in de arbeidsmarkt, voor hun is het een goede leerschool om de nodige competenties bij te leren. Volgens hen kunnen ze in de gemeenschapsdienst leren hoe ze bijvoorbeeld met collega’s moeten omgaan, een dagritme moeten aanhouden,... In één OCMW geven ze aan dat dit binnen hun werking waarschijnlijk vooral gebruikt gaat worden bij de cliënten die al een arbeidstraject hebben doorlopen maar waar dit steeds mislukt. Bij deze doelgroep wordt het dan eerder toegepast als een nuttige tijdsbesteding dan als voorbereiding op de arbeidsmarkt. 1 respondent bekijkt de gemeenschapsdienst vanuit een maatschappijvisie, de cliënten ontvangen maatschappij geld, dus als ze niet werken kunnen ze er iets voor terug doen door het uitvoeren van een gemeenschapsdienst, waar de gemeenschap dan ook werkelijk baat bij heeft.

De manier waarop en bij wie de respondenten zichzelf van de gemeenschapsdienst gebruik zien maken stemt grotendeels overeen met het nut dat eraan wordt toegekend. Bij cliënten die over de inhoudelijke capaciteiten beschikken maar die door omstandigheden in de put zitten, door bijvoorbeeld ziekte, scheiding ,.. , waar vooral het zelfvertrouwen terug moet groeien, kan de gemeenschapsdienst worden toegepast om het zelfbeeld naar boven te

halen. Als mensen willen gaan werken maar een fulltime tewerkstelling nog niet aankunnen, kunnen zij er via gemeenschapsdienst terug in komen. Het kan aanzien worden als invulling van een nuttige dagbesteding. Zo kunnen ook langdurig zieken met een doktersattest als een kleine wederdienst een dagje in de week gaan werken. Dit geldt eveneens voor de zwakkeren en ouderen waarvoor het heel moeilijk is om deze nog tewerkgesteld te krijgen. Verder gaven 3 respondenten aan dat ze de mogelijkheid tot gemeenschapsdienst wel aan alle cliënten standaard gaan voorleggen.

2 van de respondenten zouden de gemeenschapsdienst liever meer kunnen opleggen aan cliënten, omdat het door het vrijblijvend karakter weinig gebruikt gaat worden. Door dit op te leggen aan cliënten kan je laten merken dat de hulpverlening niet zo vrijblijvend is. De andere respondenten geven net aan dat ze het net heel belangrijk vinden dat je dit niet kan opleggen. Als men dit zou doen gaan de positieve effecten op de ontwikkeling van de cliënt verloren. Een andere respondent geeft aan dat als de gemeenschapsdienst met tegenzin wordt uitgevoerd er ook geen meerwaarde is voor de gemeenschap.

Alle respondenten zien het als een middel dat kan bijdragen tot maatschappelijke en sociale integratie. Voor 3 van de respondenten zijn er genoeg middelen beschikbaar voor sociale en maatschappelijke integratie. Eén hiervan stelt dat de begeleiding op zich genoeg moet zijn, de MA heeft in zijn netwerk de nodige middelen en tools om mensen mee te krijgen om de integratie te bekomen. De anderen stellen dat er wel genoeg instanties zijn, maar dat er nog veel ruimte is tot verbetering. Zo zouden ze meer aan maatwerk moeten doen en meer van de krachten van het individu uit moeten gaan in plaats van de algemene benadering die er nu vaak wordt gebruikt. 3 andere stellen dat er hier niet genoeg middelen voor zijn, eigenlijk geven zij een beetje hetzelfde aan. Er is wel van alles maar dit is niet genoeg toepasbaar. De laatste MA stelt dat zij hier te weinig ervaring in heeft, in het verleden heeft zij het GPMI hier niet voor gebruikt.

Om deze sociale en maatschappelijke integratie te verbeteren, stelt één MA dat er nog altijd een grote taboesfeer heerst rond het cliënteel van het OCMW. Deze bemoeilijkt de integratie, en als deze doorbroken zou worden zou het veel goed doen. Dus moet er meer worden ingezet om de maatschappij verder open te stellen voor het cliënteel.

Sanctionering

Alle respondenten zijn het er over eens dat de wetswijziging een goede zaak is, heel opvallend dat bijna de helft dit op dezelfde wijze verwoordde;

“Je kunt sneller op de bal spelen.” MA ‘s

De MA 's geven dan ook aan dat ze uit eigen ervaring hebben geleerd, dat bij een redelijke periode tussen de sanctie en de reden van deze sanctie, de cliënten vaak niet goed meer weten waarom ze net gestraft worden. De termijn inkorten verhoogt dus de effectiviteit van de sanctie.

Er is wel verdeeldheid over hoe de respondenten tegenover sanctionering staan. Iedereen geeft aan dat dit zeker en vast niet het uitgangspunt mag zijn. Een deel stelt dat de cliënt zich er toe verbindt om dingen te doen, die trouwens in zijn voordeel zijn, zodat hij een leefloon kan ontvangen. Volgens deze groep is dit al meer dan genoeg positieve stimulans en zijn er geen alternatieven nodig voor de sanctionering. Als men zich niet aan de vooropgestelde afspraken houdt moeten er sancties worden toegepast. Ze benadrukken wel dat er niet onmiddellijk wordt gesanctioneerd maar dat dit steeds eerst wordt besproken met de cliënt zodat deze weet wat hij fout doet en de gevolgen ervan kent indien hij deze fout in de toekomst nog zou maken.

De anderen zien de noodzaak van sanctioneren door het leefloon te schorsen ook wel in, indien de cliënt zich echt niet aan de afspraken houdt en totaal niet mee werkt, moet je een verandering teweeg kunnen brengen. Zij stellen echter dat het schorsen van het leefloon niets oplost maar de problemen vooral groter maakt.

“Je duwt ze dieper in de put en mag ze er daarna terug uit gaan halen.” MA

Zij staan open voor alternatieven voor de sanctionering. De voornaamste voorstellen die hier uit komen zijn het opleggen van een gemeenschapsdienst of een cursus (vb. VDAB). Eén MA gaf hier direct de opmerking dat er gesanctioneerd moet worden omdat ze iets niet doen, hen iets in de plaats opleggen gaat waarschijnlijk niet erg effectief zijn. Een ander voorstel was in plaats van het volledige leefloon te schorsen maar een deel in te houden.

De meeste zijn ook grote voorstander van positieve bekrachtiging als alternatief voor sanctionering. Wel werd gesteld dat er een evenwicht moest zijn met sanctionering, maar zij beschouwden positieve aanmoediging als veel effectiever dan sanctionering. Enkele zagen deze positieve aanmoediging in de vorm van materiële stimulansen zoals het geven van bonnen (bv. als een cliënt een cursus heeft afgewerkt). Andere stellen dat dit niet materieel hoeft te zijn maar dat heel belangrijk is dat je ze verbaal ook gewoon aanmoedigt en empowered. Er werd ook aangegeven dat het belangrijk is om elk klein stapje/voortgang als positief te bekrachtigen en niet enkel de grote zaken. Wel zijn er hier enkele respondenten die niet vinden dat de cliënt zo betutteld moet worden en dat hij al voldoende positieve stimulans ontvangt door de hulpverlening en het leefloon.

Bijzondere betoelaging

De respondenten geven aan dat ze er niet echt mee bezig zijn, ze vullen het in, in het dossier of geven het door aan de ontvanger/boekhouding. Voor de rest beschouwen de meesten het als achterliggend en houden ze zich er niet mee bezig.

In één OCMW wordt er niet veel interne druk opgelegd, voor de jaarlijkse herziening van de dossiers die er aankomt is er gevraagd om reeds een aantal dossiers te doen, maar de MA 's voelen geen hoge druk/aanmoediging. Bij de respondenten van de andere 3 OCMW 's is dit wel anders, zij voelen allemaal toch wel een grote druk van binnen het OCMW om deze betoelaging zo snel en consequent mogelijk binnen te halen. Er worden richtlijnen opgelegd voor het zo snel mogelijk opstellen van de GPMI 's zodat de toelage kan worden ontvangen, en ze worden hierop gecontroleerd. In één OCMW geeft een MA aan dat zij voor sommige dossiers, wegens billijkheidsredenen, geen GPMI wilt opstellen maar dat er dan toch op wordt aangedrongen om een GPMI af te sluiten.

De respondenten komen tot dezelfde conclusie dat de betoelaging van 10% niet in verhouding staat tot het geleverde werk. Er is consensus dat doordat zij in een klein OCMW zitten er met deze toelage geen extra werknemer kan worden aangenomen. Ze geven aan dat de extra inkomsten voor het OCMW niet terugvloeien naar de werkvloer en hun beoogde doel missen, waardoor dit een verhoging van de caseload inhoudt voor de MA 's. In één OCMW moeten ze nood gedwongen een extra MA aannemen omdat ze de capaciteit niet aankunnen, maar deze kosten worden niet gedekt door de 10% toelage. Verder geven zij aan dat bovenop de extra caseload voor het opstellen van de GPMI 's het aantal leefloners de laatste jaren sterk is toegenomen, wat de werkdruk nog sterker verhoogd.

Een dynamisch werkinstrument op maat

Het grote deel geeft aan dat de wetswijziging hier wel een positief effect op heeft gehad. Enkele MA 's stellen dat je nu bewuster omgaat met de opmaak van de GPMI 's. Vroeger gebeurde dit op 1,2,3 en werd weinig waarde aan gehecht terwijl het nu veel meer op maat van de cliënt is. Het is voor de meerderheid ook veel meer een verhaal langs twee kanten geworden, er is meer overleg, het is een samenwerking. De MA 's gaan er ook wel vanuit dat het GPMI kan evolueren en dat het gaande weg kan worden bijgestuurd en aangepast.

Er zijn ook MA 's die stellen dat door het verplichtend karakter en de betoelaging die er aan wordt gehangen, dat er GPMI 's worden opgesteld gewoonweg omdat het moet, zij stellen zich de vraag in welke mate deze nog op maat zijn (bijvoorbeeld voor de zwakkeren).

4.4 Resultaten ontvangers en secretarissen

Alle respondenten geven aan dat ze eigenlijk in heel kleine mate betrokken waren bij het GPMI, meer nog, ze wisten niet goed wat dit GPMI net wil zeggen of wat het inhoudt. De secretarissen ondertekenen het en waren erbij op de raad maar hadden louter een administratieve/formele functie met betrekking tot het GPMI. De ontvangers hadden hier ook weinig rechtstreeks mee te maken, ze zagen dat er bij een GPMI een toelage komt, maar hier blijft het bij.

Ze geven aan dat door de wetwijziging ze veel actiever en intensiever betrokken worden bij het GPMI. Dit dan voornamelijk door de subsidies die ze veel nauwgezetter mee in het oog houden. De ontvangers geven aan dat hun werk hierdoor wel intensiever wordt doordat er veel meer dossiers zijn met een GPMI. Nu moeten ze steeds in het oog houden of ze de 10% extra ontvangen of niet, en controleren ze de MA 's ook of deze het juist invoeren enzovoort. Ze moeten de dossiers ook veel meer opvolgen, maand per maand, dus het zorgt wel voor extra werk. Ook de secretarissen geven aan dat ze nu veel meer met de dossiers betrokken zijn en de subsidies mee in het oog gaan houden.

Bij het peilen naar de meerwaarde van de wetwijziging geven de respondenten vooral de 10% toelage als meerwaarde aan. Eén respondent haalt hierna wel direct aan dat dit langs de andere kant ook voor meer werk zorgt voor de MA 's en voor zichzelf, dus als je de berekening maakt dat je er eigenlijk meer werk in steekt dan de 10% die je terug krijgt. Eén andere respondent vindt het goed als een drukkingsmiddel want op deze manier kan er wat meer druk gelegd worden bij de cliënt zodat deze denkt, "Oei, dan speel ik misschien wel mijn geld kwijt". 2 andere respondenten lieten ook wel uitschijnen dat ze het GPMI goed vinden als controle middel en om ervoor te zorgen dat cliënten zich aan de regels houden.

Over de invloed dat deze wetwijzigingen op de werking van de sociale dienst gaan hebben, wordt er aangegeven door 2 respondenten dat ze hopen dat de MA 's op deze manier meer invloed gaan hebben op de dossiers, doordat het nu ook voor de +25 jarige verplicht is. Verder wordt er aangegeven door alle respondenten dat er wel extra werk in gaat kruipen voor de MA 's, wat de werkdruk wel gaat verhogen.

De invloed op beleidsvlak is heel verschillend tussen de 2 OCMW 's. Beide zijn bezig met de bijzondere toelage die nu bestaat. In het één OCMW wordt aangegeven dat het beleid dit misschien wel aanmoedigt, maar dat de MA 's hier volgens hen voldoende mee bezig zijn en dit uit zichzelf wel zullen doen. Dit OCMW gaat hier geen extra druk leggen bij de MA 's voor het binnenhalen van de toelage. In het andere OCMW wordt er wel meer druk gelegd op de MA 's voor het afsluiten van de GPMI 's, zij vinden dat als er de mogelijkheid toe is, dat de 10% extra ook moet worden binnen gehaald.

Er wordt ook aangegeven dat ze vooral in grotere OCMW 's iets kunnen doen met de 10% betoelaging, zoals iemand extra aannemen. In de kleinere OCMW 's zal deze toelage hier niet voor kunnen worden gebruikt.

Over de ondersteuning van het personeel, wordt er wel aangegeven dat dit meer werk inhoud voor de MA 's maar er wordt gesteld dat dit een investering is. Er is een consensus dat dit vooral meer werk vraagt bij de opstart maar dat dit op termijn wel zal meevallen. Een andere respondent geeft aan dat het te vroeg is om hier uitspraken over te doen en dat ze nog zullen moeten afwachten of dit in de toekomst een grotere werklast wordt. Over mogelijke bijscholing is er wel een verdeeldheid. Eén respondent zegt dat er al enkele MA 's de uiteenzetting van de wetswijziging hebben gevolgd en dat dit wel voldoende is volgens haar. Terwijl een andere aangeeft dat het volgens haar de werking ten voordele komt als op termijn iedereen een bijscholing gaat volgen. De overige respondenten zijn dan meer vrijblijvend en geven aan dat het personeel zelf moet aangeven als ze een bijscholing willen volgen, maar deze dan wel steeds mogen volgen.

Als laatste opmerking over de wetswijziging, geeft iemand aan dat de wetgeving veel simpeler had kunnen opgesteld worden. Zo zou er minder tijdverlies zijn doordat diegenen die met deze wet moet werken, niet steeds, ter controle, moet gaan teruggrijpen naar de wetgeving.

4.5 Conclusies en aanbevelingen

4.5.1 Conclusies

In het verleden werd er vooral een controlerende functie toegewezen aan het GPMI, het werd gebruikt als stok achter de deur om er voor te zorgen dat de cliënten zich hielden aan de gemaakte afspraken. Dit kunnen natuurlijk wel nuttige functies zijn van het GPMI maar het mag niet de opzet zijn. De bedoeling van het GPMI is dat het een begeleidingsinstrument is dat bijdraagt tot een betere hulpverlening voor de cliënt, zodat deze sneller kan geïntegreerd worden in de samenleving.

Het voordeel naar de cliënt toe in het verleden was vooral de duidelijkheid die het schepte. Door dat het in een contract werd neergeschreven zag de cliënt duidelijk wat er van hem verwacht werd en wat hij kon verwachten van het OCMW.

Het is ook belangrijk om aan te geven dat het voor veel respondenten toch vaak een administratieve overbodigheid is en dat ze er niet steeds de meerwaarde van inzien.

Om een antwoord te bieden op de probleemstelling kunnen we concluderen dat de wet van 21 juli 2016 de bruikbaarheid van het GPMI verhoogd. Echter is het antwoord niet zo éénduidig, daarom gaan we kort bekijken hoe de verschillende onderdelen van de wetwijziging worden ontvangen.

Om te beginnen heeft de implementatie van de wetwijziging natuurlijk invloed op de dagdagelijkse werking van de MA 's. Zo komt er wel een grote administratieve last bovenop het werk van de MA 's, hier gaan ze moeten mee leren omgaan. Ze moeten dit leren inplannen in hun dagdagelijkse werking. Voor veel MA 's heeft dit ook een grote impact op de begeleiding van de cliënt, deze wordt veel intenser, zeker voor de doelgroepen waar er van te voren geen GPMI werd opgesteld. Andere MA 's geven aan dat ze deze begeleiding altijd al boden aan hun cliënten. We kunnen stellen dat er dus meer gelijkvormigheid komt in de hulpverlening die wordt geboden door de MA 's. Het gegeven van de grotere caseload is iets waar alle MA 's mee moeten leren omgaan.

De uitbreiding van de doelgroep is een goede zaak. De toevoeging van de subsidiair beschermden is niet meer als logisch. Het GPMI werd al toegepast voor alle doelgroepen maar met een persoonlijke afweging van de MA van dossier tot dossier, vaak in dossiers waar de begeleiding moeilijk verliep. Het GPMI wordt ook als meer waardevol beschouwd voor degene die nog kunnen worden toe geleid tot de arbeidsmarkt. Voor de 'zwakkeren' die hierbuiten vallen, die niet meer toe te leiden zijn tot de arbeidsmarkt, is het GPMI moeilijker om op te stellen en wordt het als minder waardevol beschouwd.

Het verplichtend karakter wordt niet goed onthaald bij de MA 's. Zij vinden dat elke MA deskundig genoeg is om zelf aan te voelen bij welke dossiers het GPMI al dan niet een meerwaarde is. Zij vinden het GPMI meer bruikbaar als ze zelf deze beslissingsvrijheid hebben en het niet wordt opgelegd. Nu moeten ze ook GPMI 's gaan opstellen voor cliënten waarvoor zij het niet als een meerwaarde zien. Als men het vanuit het perspectief van de cliënt bekijkt is dit wel een positieve evolutie, op deze manier is er een grotere garantie voor alle cliënten dat hun dossier nauwgezet wordt opgevolgd, en dat de hulpverlening waar ze recht op hebben wordt gegarandeerd.

Wat de bruikbaarheid van het GPMI wel beperkt, is de termijn van 3 maanden die de MA 's krijgen om een GPMI op te maken. Voornamelijk door het groot aantal GPMI 's dat er nu gaat moeten worden opgemaakt en de grote werkdruk die MA 's al ondervinden, is deze termijn veel te kort om de cliënt te leren kennen en dan nog eens een heel traject op maat uit te werken.

De toevoeging van de gemeenschapsdienst heeft niemand laaiend enthousiast gemaakt. Er is geen MA die aangeeft dat zij hierop zat te wachten en hier vaak gebruik van gaat maken. Er zijn wel bruikbare toepassingen, de voornaamste zijn: de toepassing om de cliënt klaar te stomen voor de arbeidsmarkt door hem de nodige competenties en zelfvertrouwen bij te brengen of als invulling van een nuttige dagbesteding. Deze laatste voornamelijk bij personen die niet tot de arbeidsmarkt kunnen worden toe geleid.

Maatschappelijke en sociale integratie is een belangrijke pijler binnen het GPMI. In het werkveld zijn er een heel aantal instanties die hierrond werken, maar deze hebben vaak een veel te algemeen uitgangspunt. Er is nood aan een individuele aanpak op maat van de cliënt die uit gaat van zijn krachten en voor emancipatie van de cliënt zorgt. Om deze pijler meer haalbaar te maken is er een evolutie nodig binnen de instanties die hierrond werken en mag er ook wel buiten de bestaande kaders worden gedacht om tot meer gepaste oplossingen te komen.

Het sneller op de bal kunnen spelen door de inkorting van de termijn van de sanctionering is een heel goede zaak. De sanctie kan hierdoor veel effectiever worden toegepast en de cliënt is zich veel meer bewust van de reden waarom hij wordt gesanctioneerd. Over de mogelijkheid tot alternatieven rond sanctionering, is er wel enige verdeeldheid. Een deel vindt dat de cliënten al te veel bepamperd worden, terwijl de rest hier heel erg voor open staat. Een gulden middenweg is een gezonde verhouding en een combinatie tussen de huidige sanctionering en interessante alternatieven doordat de meeste het wel eens zijn dat het leefloon inhouden dweilen met de kraan open is. Verder is positieve bekrachtiging zeker

iets wat meer geïmplementeerd moet worden, het heeft een empowerend effect op de cliënten, dit kan zowel een materiële als morele vorm aannemen.

De bijzondere toelage die wordt toegekend aan het GPMI is iets waar de MA 's zelf niet veel mee bezig zijn. Wel merken ze een interne druk voor het binnenhalen van deze subsidies, binnen de OCMW 's worden ze redelijk hard aangemoedigd om de GPMI 's zo spoedig mogelijk af te sluiten zodat de toelage kan worden ontvangen. In deze betoelaging schuilt het gevaar dat het GPMI kan gezien worden als een administratieve formaliteit voor het binnenhalen van subsidies en dat van zodra er geen toelage meer wordt ontvangen de hulpverlening hierdoor wordt beïnvloed. Verder staat de 10% betoelaging niet in verhouding tot het geleverde werk. Bij de uiteenzetting van de wetswijziging werd aangegeven dat in grotere OCMW 's hier extra personeel mee kan worden aangenomen. Dit is dus zeker en vast niet het geval in de kleinere OCMW 's en de extra inkomsten vloeien dus niet terug naar de werkvloer. Samen met de algemene stijging van het aantal leefloners de laatste jaren zorgt dit voor een alsmaar grotere caseload, wat een gevaar kan inhouden voor de kwaliteit van hulpverlening die de cliënt ontvangt.

Om te besluiten kunnen we stellen dat de wetswijziging een positief effect heeft gehad. Het heeft zeker en vast een mentaliteitsverandering teweeg gebracht bij veel MA 's waardoor ze nu veel bewuster omgaan met de opmaak en de begeleiding van het traject verbonden aan een GPMI. De aanpassingen hebben het ook werkbaarder gemaakt, het is meer op maat van de cliënt en het is voor vele MA 's ook meer een verhaal langs twee kanten geworden. Dit resulteert ook in een positieve evolutie voor de cliënt. Hij wordt nu meer betrokken in zijn eigen hulpverleningstraject en er is meer gelijkvormigheid in de hulpverlening die hij ontvangt, dit houdt meer garanties in voor een betere opvolging van zijn traject dat tevens meer op maat is.

Wel brengt de wetswijziging ook risico's met zich mee. Door de interne en externe druk/verplichting die de MA 's nu hebben om GPMI 's op te stellen voor iedereen kan dit leiden dat het GPMI in plaats van een dynamisch werkinstrument op maat, een administratieve formaliteit wordt. Verder moet er steeds op gelet worden dat het GPMI op maat is en ook haalbaar is voor de cliënt, zodat deze hierdoor niet wordt uitgesloten van de hulpverlening die hij nodig heeft.

Uit de bevraging van secretarissen en ontvangers valt te concluderen dat zij eigenlijk niet goed weten wat het GPMI inhoudt of waar het voor stond. Door de wetswijziging zijn zij er nu wel meer mee betrokken, maar dit komt enkel door de bijzondere betoelaging die er nu aan verbonden is. Zij houden de MA 's nu veel nauwgezet in de gaten en volgen de dossiers van dichterbij op. Ze gaan ook verder en sporen de MA 's aan om meer en sneller

de GPMI 's af te sluiten. De betoelaging en het meer controle hebben op cliënten zijn volgens hun de meerwaarde van het GPMI.

Dit alles vindt ik een heel fout beeld geven van waar het OCMW voor staat en zelfs gevaarlijk omdat op deze manier er aan het nut en de werkelijke meerwaarde van het GPMI kan worden voorbij gegaan. Het ondersteunend personeel binnen een OCMW zou beter op de hoogte moeten zijn van de werking van de maatschappelijke dienst, en zou qua visie op dezelfde golflengte moeten zitten.

Naar ondersteuning van het personeel wordt er ook nog niet heel veel gedaan. Er is een consensus dat de wetswijziging voor een grotere caseload zorgt maar de OCMW 's hebben hier nog geen antwoord voor en willen eerder afwachten wat de toekomst brengt. Binnen de OCMW 's zijn er ook niet veel medewerkers die een bijscholing zijn gaan volgen over de wetswijziging, terwijl dit alle medewerkers en de werking in zijn geheel wel ten goede zou kunnen komen.

Mijn besluit hierover is dat het de werking van het OCMW in zijn geheel ten goede zou komen als deze een algemene visie zou hebben rond de toepassing van het GPMI. Op deze manier zou de hulpverlening van de MA 's meer gedragen worden en het personeel beter ondersteund kunnen worden.

4.5.2 Aanbevelingen

Door het uitvoeren van mijn onderzoek en gedurende mijn stage ervaringen op te doen in de praktijk heb ik enkele aanbevelingen bedacht voor zowel het OCMW als de wetgever, die naar mijn mening, het GPMI meer bruikbaar kunnen maken in het werkveld.

Ten eerste moet er speciale aandacht uitgaan naar de 'zwakkeren', deze groep mensen dreigt uit de boot te vallen bij de implementatie van de nieuwe wetgeving. Veel MA 's zien het GPMI als niet haalbaar of niet als een meerwaarde voor deze mensen, hier moet over nagedacht worden welke mogelijkheden er zijn binnen het GPMI om deze mensen extra te stimuleren en "aan boord te houden". Dit kan binnen het OCMW zelf worden gedaan, nog beter zou zijn als hier op een hoger niveau over wordt nagedacht.

Om de grote pijler maatschappelijke en sociale integratie te bewerkstellen, zal er gebruik moeten gemaakt worden van het werkveld/sociale kaart. Deze instanties zijn nogal verkokerd en hebben een te algemene aanpak. Er is nood aan instanties die durven investeren in de cliënt, een lange termijn visie hebben en een emancipatorische aanpak bewerkstelligen.

De termijn van 3 maanden voor het opstellen van een GPMI moet herdacht worden. Naar mijn mening zijn hier geen voordelen aan verbonden en kan dit leiden tot minder kwaliteitsvolle GPMI 's wat niemand ten goede komt. Er moet een evenwicht gevonden worden tussen consequent GPMI 's opstellen en de MA de tijd gunnen om de cliënt te leren kennen en samen een traject uit te werken.

Dit hoef ik misschien niet te vermelden, maar het modelcontract voor het opstellen van een GPMI is de belangrijkste tool in het hulpverleningstraject. Elk OCMW moet dit voor zichzelf uitwerken en dit goed doordenken, zodat het bruikbaar is in de praktijk en iedereen in de werking erachter staat. Het moet praktisch toepasbaar zijn en het moet op maat van elke cliënt kunnen worden toegepast.

Rond alternatieve sanctionering denk ik dat er veel mogelijkheden liggen, de wetgever zou dit concept en de implementatie van positieve aanmoediging als alternatief eens moeten doordenken. Indien hier waardevolle alternatieven uitkomen denk ik dat dit een verrijking kan zijn voor het GPMI, dat problemen oplost en ze niet vergroot.

Zoals het onderzoek aantoont kan men in de kleinere OCMW 's met de 10% toelage geen extra personeel aannemen. Toch is het de opzet van de toelage om de extra werklust te compenseren, dus zou deze ook moeten terugvloeien naar de werkvloer. Hier kunnen ook alternatieven voor bedacht worden, zo kan deze extra inkomst gebruikt worden om het

aanbod van een OCMW te vergroten. Dit kan bijvoorbeeld door extra zitdagen van een jurist of psycholoog afhankelijk van wat er nodig is/ontbreekt binnen de werking. Op deze manier leidt de toelage tot een verrijking van de hulpverlening aan de cliënten met een GPMI.

Het GPMI moet gedragen worden door heel de werking van het OCMW. Hieromtrent moet een gemeenschappelijk visie worden uitgewerkt, waarin de nodige ondersteuning moet zijn voor het personeel. Ook moeten er volgens mij voldoende medewerkers een bijscholing volgen, niet enkel de MA 's maar ook beleidspersoneel zodat ook zij op de hoogte zijn.

4.6 Ontwikkeling modelcontract

Het GPMI is nu nog meer dan voordien een heel belangrijk onderdeel van de hulpverlening in een OCMW. Het modelcontract dat een OCMW hiervoor opmaakt is dus des te meer een zeer belangrijk document.

Een goed uitgewerkt modelcontract is een meerwaarde voor het hulpverleningstraject dat wordt aangegaan met de cliënt. Het kan ervoor zorgen dat het traject meer op maat van de cliënt kan worden uitgewerkt en het moet ook duidelijkheid scheppen voor deze cliënt. Dit zijn de belangrijkste zaken die een goed modelcontract moet bewerkstelligen.

Tijdens mijn stage in het OCMW van Vosselaar kreeg ik de verantwoordelijkheid om het modelcontract op te stellen naar aanleiding van de wetswijziging. In het begin was het modelcontract heel oppervlakkig voor mij, pas nadat ik ervaring had opgedaan in enkele dossiers met het GPMI zag ik de diepgang en de waarde van zo'n contract.

Ik ben vertrokken van het oude modelcontract dat werd gebruikt in het OCMW van Vosselaar en het modelcontract van de POD MI dat als bijlage bij de omzendbrief werd gepubliceerd.

Het was belangrijk voor mij om de bepalingen en informatie die in het contract moeten staan op een juiste en begrijpbare manier weer te geven. Hiermee bedoel ik dat het in een verstaanbare taal voor de cliënt geformuleerd moet worden, maar tegelijkertijd mag het ook zeker niet kinderachtig overkomen en de informatie moet natuurlijk juist en volledig zijn. Op deze manier is het voor de cliënt duidelijk wat het contract inhoudt en wat de gevolgen ervan zijn, het is natuurlijk niet de bedoeling om een cliënt iets te laten ondertekenen wat hij niet volledig begrijpt.

De gedachtegang bij het opmaken van de structuur waarin de doelstellingen en afspraken genoteerd worden, was om het zo overzichtelijk mogelijk te maken. Hierdoor kan de cliënt er op terugblikken, heeft hij er werkelijk iets aan en kan het gedurende zijn traject echt gebruikt worden als tool. Om dit te bekomen heb ik bij de opdrachten eerst een kader opgemaakt waarin er duidelijk en beknopt kan worden weergegeven wat hij wil bereiken, wat hij hier voor nodig heeft, tegen wanneer en op welk levensdomein dit kadert. In het volgende deel kan er dan concreter worden uitgeschreven wat dit inhoudt en wat hij hiervoor specifiek moet doen.

Hetzelfde heb ik gedaan voor de opdrachten van het OCMW, op deze manier kan de cliënt ook duidelijk zien in welke zaken het OCMW hem ondersteunt en wat hij kan verwachten van het OCMW op de verschillende domeinen of voor het bekomen van zijn doelstellingen.

Omdat er in de toekomst toch wel een heel aantal GPMI 's moeten worden opgemaakt en deze binnen de 3 maanden moeten worden opgesteld, zijn wij binnen het OCMW op het idee gekomen om een verkennende vragenlijst op te stellen die we bij de aanvraag van het leefloon kunnen meegeven. Op deze manier krijgen we een eerste 'foto' van de cliënt die ons al heel veel over hem/haar kan vertellen.

Ik heb deze vragenlijst heel uitgebreid opgesteld omdat we zo veel mogelijk informatie van de cliënt willen verkrijgen. Ik ben me er ook van bewust dat niet alle cliënten deze hele vragenlijst volledig gaan kunnen/willen invullen, maar ook dit leert ons weer veel over die cliënt. Naast de foto die ons een schets geeft van de cliënt, wat wij een grote meerwaarde vinden, laat het ook aan de cliënt zien dat het niet meer het traditionele bestaansminimum is dat je zo maar kunt ontvangen. Dit is nog altijd een beeld waarmee veel cliënten naar het OCMW stappen.

De vragenlijst zelf verkend de levensdomeinen waar wij de meeste problematieken in tegen komen en waar volgens ons de basis van de hulpverlening moet liggen. Deze zijn: tewerkstelling, sociale contacten en huishouden.

Op gebied van tewerkstelling gaan we verkennen naar zijn geschiedenis van opleidingen, vormingen en werken. Bij sociale contacten gaan we peilen naar de relaties met vrienden, familie en omgeving. En bij huishouden gaan we kijken naar de huisvesting en hoe het huishouden wordt geregeld.

De foto die we hieruit krijgen van de cliënt kan ons al een goede basis geven waar we aan gaan werken en welke richting zijn/haar traject kan uitgaan.

Het modelcontract en de verkennende vragenlijst zitten beiden in de bijlage. Respectievelijk bijlage 1 en bijlage 2.

Besluit

De implementatie van de wetswijziging heeft de bruikbaarheid van het GPMI zeker en vast verhoogd. Het is zeker niet perfect en allesomvattend, maar het is wel een grote stap in de juiste richting.

Voor de MA is het een veel dynamischer gegeven geworden, waarmee hij beter in de praktijk aan de slag kan. Het heeft bij vele hun mindset van het GPMI doen veranderen, ik denk dat het veel meer zijn beoogd doel zal hebben dan de beperkte functies die er nu, door veel van de MA 's, aan werden toegewezen. Er kan beter op maat van de cliënt gewerkt worden en het is voor vele ook meer een verhaal van twee kanten geworden. Er moet over worden gewaakt dat het ook zo geïmplementeerd wordt voor alle cliënten en dat het niet vervalt in een administratieve formaliteit.

Ook voor de cliënt is het een meerwaarde, door het verplichtend karakter moet er voor bijna iedereen een GPMI worden opgesteld. Er vanuit gaande dat de MA hier op een juiste wijze mee omgaat denk ik dat er op deze manier een goed en duidelijk hulpverleningstraject op maat kan worden uitgewerkt waarin de cliënt ook inspraak kan hebben en het zelf mee vorm kan geven. Voor het deel cliënten dat niet naar de arbeidsmarkt kan worden toe geleid, mogen er nog betere richtlijnen en een rijker aanbod worden ontwikkeld, bij hen heb ik het gevoel dat het voor veel MA 's een administratieve formaliteit wordt.

De wetswijziging zorgt ook voor een grotere betrokkenheid binnen het OCMW zelf, wat op zich positief is maar nog te veel gericht op de betoelaging. Ik denk dat hier een meer gemeenschappelijke visie kan worden uitgewerkt en dat het OCMW meer betrokken mag zijn bij de hulpverlening in plaats van enkel te focussen op de betoelaging.

Om te besluiten denk ik dat de wetgever op het goede spoor zit, zoals ik zei, is dit volgens mij een stap voorruit maar kunnen er nog wel verdere stappen genomen worden.

5. Kritische reflectie

Mijn bachelorproef en de 3^e jaarstage vormen samen de laatste grote horde waar ik over moet om mijn studies tot een goed einde te brengen. Ik kan eerlijk stellen dat het mij slapeloze nachten heeft bezorgd en dat het de laatste 14 weken een grote impact op mij heeft gehad die nog lang zal blijven nazinderen.

De combinatie van een stage waar ik echt in werd gesmeten en de kans kreeg om te ervaren wat het inhoudt om een sociaal werker te zijn, samen met het maken van een bachelorproef, en dit dan nog eens te combineren met mijn privé leven, was op z'n minst testend, om het een beetje te verbloemen. Het is iets wat ik niet gewend ben en op bepaalde momenten ben ik een beetje eronderdoor gegaan, uiteindelijk heeft het me sterker gemaakt, als sociaal werker maar vooral als persoon.

Bij aanvang van mijn stage had ik nog geen enkel idee wat het onderwerp van mijn eindwerk ging zijn. Op mijn stage brachten ze verschillende onderwerpen aan, waaronder het GPMI. Hier heb ik dan uiteindelijk voor gekozen omdat het actueel was, maar om eerlijk te zijn wist ik niet wat dit inhield. Toen ik begon aan mijn literatuurstudie was dit voor mij dan ook heel oppervlakkig en, om weer eerlijk te zijn, saai. Ik las de omzendbrieven en de wetgeving, maar voor mij was het nog altijd maar een papieren contractje waar ik persoonlijk niet echt de meerwaarde van inszag. Dit werkte in het begin ook niet ontzettend motiverend.

Het was pas toen ik in de praktijk hiermee in aanraking kwam dat ik een klik maakte. Door cliënten die een GPMI hadden te begeleiden en met eigen ogen te zien hoe dit bij sommige lukte, maar ook mislukte, ervaarde ik de verschillende functies die een GMI kan hebben. Wat later in mijn stage moest ik ook zelf GPMI 's beginnen opstellen voor de dossiers die ik begeleidde, en werd ook aan mijn gevraagd om het modelcontract op te stellen. Deze zaken hebben ertoe geleid dat ik mijn onderwerp echt ben beginnen dragen en dat ik voor mezelf een antwoord wou vinden op mijn probleemstelling en onderzoeksvragen. Ik ben zeer blij dat ik deze evolutie heb doorgemaakt, maar als ik al van te voren op deze manier tegenover mijn onderwerp stond denk ik dat ik een nog beter doordacht onderzoek had kunnen doen.

Een andere zaak waar ik veel mee heb geworsteld, is de afbakening van mijn onderwerp. Doordat het GPMI zo'n breed gegeven is en je het langs veel kanten kunt gaan bekijken heb ik veel moeite gehad om dit goed te kunnen afbakenen. Zo heb ik een lange tijd gedacht om het meer vanuit het cliëntperspectief te gaan bekijken, maar het is natuurlijk minder evident om cliënten hierover te bevragen dan om MA 's te bevragen. Ook zat ik hier met een timing probleem aangezien het 'nieuwe GPMI' nu pas geïmplementeerd wordt, dus dan was ik redelijk laat met mijn interviews en kon ik nog niet echt de effecten ervan

onderzoeken. Buiten dit gegeven heb ik nog enkele malen met de afbakening en mijn onderzoeksvragen gespeeld, uiteindelijk heb ik dit redelijk beperkt maar heb ik hopelijk wel een bruikbaar antwoord kunnen bieden.

Dit probleem had ik ook in mijn literatuurstudie, er is zo veel relevante wetgeving, zo veel wijzigingen en onderzoek, dat ik moeite had met een juiste selectie te maken en deze dan ook nog eens in de juiste verhoudingen weer te geven in mijn literatuurstudie. Deze afwegingen en twijfels hebben mij veel tijd gekost, maar ik hoop dat ik uiteindelijk toch een bepaalde wandeling heb kunnen schetsen die leidt tot de start van mijn onderzoek.

Verder ben ik tijdens het afnemen van mijn interviews en het analyseren hiervan tot het inzicht gekomen dat ik bepaalde zaken misschien over het hoofd heb gezien en dat er nog zeker interessante vragen zijn die ik niet heb gesteld, doordat ik bij het opstellen van mijn vragenlijst hier niet aan had gedacht of op dat moment nog niet genoeg inzicht had in het GPMI. Dit heeft ertoe geleid dat ik nu nog met bepaalde vragen zit die voor het onderzoek, en voor mijzelf, wel interessant kunnen zijn. Zo was een antwoord op het vraagstuk 'wat met de cliënten die geen Nederlands spreken' zeker een meerwaarde geweest voor dit onderzoek, en tevens voor mezelf want ik ga deze maand op mijn stage moeten werken aan het opstellen van GPMI 's voor vluchtelingen. Langs de ene kant zie ik de zaken die ik niet heb bevraagd wel als een groot gemis voor het onderzoek, langs de andere kant wil ik dit mezelf niet te kwalijk nemen omdat het toch om inzicht gaat over het onderwerp dat met tijd en ervaring komt. Dus ik ben zeker kritisch genoeg over mezelf maar ik kan ook niet verwachten dat ik een even kwalitatief onderzoek uitvoer als de POD MI.

Achteraf bekeken denk ik dat het wel een meerwaarde was geweest als ik bovenop de 4 OCMW 's waarin ik nu interviews heb afgenomen ook nog een OCMW van een stad (> 50.000 inwoners) had kunnen bevragen. Dit had wel een beter beeld geschetst en op deze manier had ik wel interessante vergelijkingen kunnen maken. Dit kan wel bekeken worden als een gemis in mijn onderzoek, maar het is ook niet gemakkelijk om hier binnen te geraken. Wel doet dit geen afbreuk aan de resultaten die ik ben gekomen in mijn onderzoek.

Om te besluiten vindt ik dat mijn eindwerk, ondanks alle tekortkomingen, toch een meerwaarde is, al zeker voor mezelf en hopelijk ook voor andere lezers.

Bibliografie

Gewone bronnen

Depauw, J., Méhauzen, L., Driessens, K., & Franssen, A. (2015). *Het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie: een verkennend en evaluatief onderzoek in de Belgische OCMW 's*. Karel de Grote Hogeschool - Expertisecentrum Krachtgericht Sociaal Werk & Université Saint-Louis, Centre d'Etudes Sociologiques.

Mahieu, M., & Lukowiak, A. (1999). *De openbare centra voor maatschappelijk welzijn: de organieke wet van 8 juli 1976 en aanverwante wetgeving*. Antwerpen - Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv.

Steyaert, J. (2009, juli 13). *1434 Godshuizen*. Opgeroepen op november 27, 2016, van CANON sociaal werk vlaanderen:
<http://www.canonsociaalwerk.eu/be/details.php?cps=3>

Steyaert, J. (2015, december 15). *1976 van COO naar OCMW*. Opgeroepen op november 30, 2016, van CANON sociaal werk vlaanderen:
<http://www.canonsociaalwerk.eu/be/details.php?cps=35>

Steyaert, J. (z.d.). *1925 Van weldadigheid naar C.O.O.* Opgeroepen op november 27, 2016, van CANON sociaal werk vlaanderen:
<http://www.canonsociaalwerk.eu/be/details.php?cps=20>

Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vzw . (2008, september 22). *Het Recht op maatschappelijke integratie (RMI)*. Opgeroepen op december 1, 2016, van OCMW-INFO-CPAS: http://www.ocmw-info-cpas.be/fiche_FT_nl/le_droit_a_lintegration_sociale_dis_ft#m2

Vereycken, M. (z.d.). *Van liefdadigheid, via onderstand, naar maatschappelijk welzijn*. Opgeroepen op november 28, 2016, van GESCHIEDKUNDIGE STUDIEGROEP TEN BOOME: <http://www.tenboome.be/IIzludr/node/16>

Juridische bronnen

BORSUS, W., Omzendbrief naar aanleiding van de wet van 21 juli 2016 houdende wijziging van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke

integratie, 2016, <https://www.mi-is.be/nl/wetgeving/omzendbrief-naar-aanleiding-van-de-wet-van-21-juli-2016-houdende-wijziging-van-de-wet-van>.

Organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, *BS*, 8 juli 1976.

Universele Verklaring van de Rechten van de Mens 10 december 1948, 31 maart 1949.

VANDE LANOTTE, J., Omzendbrief de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, 2002, <https://www.mi-is.be/sites/default/files/documents/OB%202002-09-06%20NL.pdf>.

Voorstel van wet (C. De Clerq c.s.) tot vaststelling van het jaarlijks krediet in de Rijksbegroting tot aanpassing van de voordelen toegekend aan zekere categorieën van personen, *Parl.St. Senaat* 1979, nr. 172.

Voorstel van wet tot instelling van het recht op bijstand, *Parl.St. Senaat* 1971-72, nr. 48.

Vr. en Antw. Senaat, 27 mei 1997, Vr. 56 (M. Olivier).

Wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *Parl.St. Kamer* 2001-02, nr. 50K1603/001.

Wetsontwerp houdende wijziging van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *Parl.St. Kamer* 2015-16, nr. 54K1864/001.

Wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum, *BS*, 18 september 1974.

Bijlagen

Bijlage 1: modelcontract GPMI OCMW Vosselaar

Bijlage 2: Vragenlijst leefloon & GPMI OCMW Vosselaar

Bijlage 3: interviewschema MA 's

Bijlage 4: interviewschema OCMW (secretaris/ontvanger)

Bijlage 1: modelcontract GPMI OCMW Vosselaar

Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie

CONTRACT

1 PARTIJEN

De afspraken in dit contract gelden tussen:

Eenzijds geboren op dd/mm/yyyy wonende te straat y nummer x,
2350 Vosselaar en
anderzijds het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW) van Vosselaar.

Betrokkene is op de hoogte van het feit dat hij/zij kan worden bijgestaan door een persoon naar keuze.

2 DOEL VAN HET CONTRACT

We werken samen een traject uit . We doen dit om je maatschappelijke integratie te bevorderen. Er worden doelstellingen op verschillende levensdomeinen vastgelegd : tewerkstelling, huisvesting, sociale contacten, ..

Dit traject leggen we schriftelijk vast zodat elke stap kan opgevolgd/geëvalueerd worden. Indien nodig, kunnen de doelstellingen worden bijgestuurd. Het einddoel is om je op verschillende levensdomeinen zo veel mogelijk zelfredzaam te maken. Zo sta je sterker in het leven.

3 JOUW OPDRACHTEN

3.1 Je leeft volgende afspraken na en/of onderneemt volgende stappen

Domeinen	Wat wil je bereiken?	Wat heb je nodig?	Hoe belangrijk? ☐ ☐ ☐ ☐ Niet...tot...zeer	Tegen wanneer?
			☐ ☐ ☐ ☐	
			☐ ☐ ☐ ☐	
			☐ ☐ ☐ ☐	

3.2 Dit houdt in dat je het volgende moet doen:

- Op volgend(e) levensdomein(en) (huisvesting, budget, gezondheid, administratie, sociaal, zelfbeeld, relaties)

.....

.....

.....

- Volgende tewerkstelling aanvat:

- Aard
- Werkgever
- Plaats
- Vanaf

- Volgende vorming volgt:

- Aard
- Georganiseerd door
- Vindt plaats te
- Vanaf tot
- Overeenkomstig volgend uurrooster

- Volgende gemeenschapsdienst uitvoert:

- Aard
- Werkregeling
- Eventuele vergoeding
- Duur van de dienstverlening

- Volgende studies met volledig leerplan volgt:

- Aard
- Georganiseerd door
- Vindt plaats te
- Vanaf tot
- Een studiebeurs aanvraagt bij..... tegen.....
- Kinderbijslag aanvraagt bij..... tegen
- Onderhoudsgeld aanvraagt bij..... tegen
- Werkbereidheid toont tijdens de periodes verenigbaar met de studies, zijnde in jouw geval:
.....
- Een bewijs van inschrijving van de school levert tegen
- De lessen regelmatig volgt, deelneemt aan de examenzittijden en alle noodzakelijke inspanningen doet om te slagen. Binnen de 7 dagen breng je het OCMW op de hoogte van jouw examenuitslagen.

- Andere

.....
.....
.....

4 OPDRACHTEN VAN HET OCMW

4.1 Het OCMW leeft volgende afspraken na en/of onderneemt volgende stappen om je te ondersteunen

Domein	Wat wilt de cliënt bereiken?	Wat moet/kan het OCMW doen?

4.2 Dit houdt in dat het OCMW het volgende gaat doen

- Op volgend(e) levensdomein(en) (huisvesting, budget, gezondheid, administratie, sociaal, zelfbeeld, relaties)

.....
.....
.....

Vorming

- het OCMW of zorgt voor betaling van de inschrijvingskosten (ten bedrage van)
- het OCMW of zorgt voor betaling van de verplaatsingskosten (ten bedrage van) van en naar de beroepsvorming
- het OCMW of zorgt voor betaling van de eventuele verzekering inzake (ten bedrage van)
- het OCMW of zorgt voor betaling van de noodzakelijke aangepaste werkkledij (ten bedrage van)
- andere afspraken zijn
- de persoon belast met de opvolging is

Tewerkstelling

-
.....

- de persoon belast met de opvolging is

.....

Studies met voltijds leerplan

- het OCMW biedt ondersteuning door middel van

-

- het OCMW biedt volgende ondersteuning naar jouw ouders

.....

.....

- het OCMW evalueert de studies op (tijdstip), in samenwerking met

en op volgende wijze

- de persoon belast met de opvolging is

Andere

.....

.....

5 AFSPRAKEN VOOR CLIËNT EN OCMW

Het OCMW kent jou de dienstverlening toe voor de duur van het contract en dit zolang aan de voorwaarden van het contract is voldaan.

Bij het OCMW staat maatschappelijk werk(st)er, in voor de algemene begeleiding van dit contract.

Bij verhindering wordt deze vervangen door

Wanneer je een onderhoud wenst met de maatschappelijk werker, zal deze je binnen de vijf werkdagen ontvangen.

6 ANDERE PARTNERS

De bijkomende partner is.....

Adres

.....

Contactpersoon.....

In overeenstemming met de gemaakte afspraken, staat deze in voor volgende aspecten van de overeenkomst

.....

.....

.....

7 DUUR EN EVALUATIE CONTRACT

7.1 Duur van het contract

Dit contract is geldig vantot

Als je verhuist naar een andere gemeente/stad, eindigt het contract vroegtijdig. Als je dit wenst én beide OCMW 's hiermee akkoord gaan, kan het contract in onderlinge overeenstemming verder gezet worden.

7.2 Evaluatie van het contract

De evaluatie doen we samen op regelmatige basis en dit minstens drie maal per jaar, hiervoor ontmoeten we elkaar minstens twee keer per jaar.

Praktisch zal dit opvolgende manier worden geregeld:

.....
.....
.....
.....

7.3 Wat gebeurt er indien je de afspraken in dit contract niet naleeft?

Indien je als gerechtigde, na aanmaning, de afspraken van dit contract, zonder wettige redenen, niet naleeft, kan het OCMW beslissen om de uitbetaling van het leefloon, geheel of gedeeltelijk, te schorsen voor een periode van ten hoogste één maand.

In geval van herhaling binnen een termijn van ten hoogste één jaar, kan het OCMW beslissen om de uitbetaling van het leefloon voor een periode van ten hoogste drie maanden te schorsen.

Indien het OCMW beslist om een sanctie door te voeren, in één van bovenvermelde vormen, dan word je hiervan op de hoogte gebracht. De sanctie gaat in ten vroegste op de dag na deze kennisgeving en ten laatste op de eerste dag van de derde maand volgend op de beslissing van het OCMW. Het OCMW kan ook beslissen om de sanctie geheel of gedeeltelijk uit te stellen.

Je kan als gerechtigde steeds de wens uitdrukken om gehoord te worden door de Raad voor Maatschappelijk Welzijn of door het bevoegde orgaan dat een beslissingsmacht heeft in het concrete geval en dit om jouw eigen situatie uit te leggen en om jouw argumenten te laten horen.

8 BEROEP BIJ DE ARBEIDSRECHTBANK

Je hebt steeds het recht tegen de beslissing van het OCMW beroep aan te tekenen bij de Arbeidsrechtbank van Turnhout, Kasteelplein 11 te 2300 Turnhout, en dit binnen een termijn van drie maanden, volgend op de betekening van de beslissing van het OCMW.

Dit contract is opgemaakt te Vosselaar, op in vier exemplaren waarvan je verklaart één exemplaar ontvangen te hebben.

Je beseft ook wat de inhoud en de gevolgen zijn van dit contract.

namens het OCMW

.....

Damen Kristin

secretaris

.....

Erik Versmissen

voorzitter

.....

de begunstigde

.....

de maatschappelijk werker

.....

andere partner

Vragenlijst: leefloon & GPMI

Het Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie

Wat is dit?

In België wordt de toekenning en het behoud van het leefloon gekoppeld aan een 'GPMI'.

Dit 'GPMI' is een schriftelijke overeenkomst of beter gezegd een contract, tussen jou en het OCMW van Vosselaar. De inhoud wordt door jou en de maatschappelijk werker samen opgesteld. Het contract wordt ter goedkeuring voorgelegd aan het Vast Bureau van het OCMW Vosselaar.

We gaan samen afspraken, engagementen en doelen beschrijven die ervoor zorgen dat je zo veel mogelijk zelfredzaam wordt op volgende levensdomeinen:

- Tewerkstelling (werken, vorming en opleiding)
- Sociale contacten (relaties met vrienden, familie en omgeving)
- Huishouden (hoe regel je het huishouden en huisvesting)

De bedoeling is dat jij zo sterk mogelijk op je eigen benen kan staan.

Waarom deze vragenlijst?

We beogen een haalbaar traject, op jouw maat gemaakt. Dit project omvat afspraken en doelstellingen die jouw situatie kunnen vooruit helpen.

Daarom vinden wij het heel belangrijk dat wij een beeld van jou kunnen vormen op de hierboven vermelde levensdomeinen .

Vul deze vragenlijst goed en eerlijk in. Breng hem mee naar jouw volgende afspraak op de sociale dienst van het OCMW.

Persoonlijke gegevens

Naam:

Voornaam:

Straat:

Postcode:

Plaats:

Telefoon:

Geboorteplaats:

Geboortedatum:

Burgerlijke Staat: - ongehuwd

- gehuwd

sedert:

huwelijksvermogensstelsel:

- samenwonend

samenlevingscontract:

- feitelijk gescheiden

sedert:

beschikking:

- gescheiden

sedert:

vonnis:

- weduwe(naar)

- Identiteit partner:

Naam:

Voornaam:

Straat:

Postcode:

Plaats:

Geboorteplaats:

Geboortedatum:

Beroep partner:

- Kinderen:

Naam en Voornaam:

Geboortedatum:

Woonplaats:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Samenstelling van het gezin (iedereen die op dit moment in huis woont):

Naam en Voornaam:

Geboortedatum:

Verwantschap:

Nationaliteit:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Financiën

Wie beheert momenteel jouw budget?

.....

Jijzelf? Alleen of met hulp?

.....

.....

Verloopt dit goed of niet?

.....
.....
.....
.....

Zit je momenteel/ of heb je ooit in collectieve schuldenregeling gezeten ?

.....
.....
.....

Heb je op deze moment een bewindvoerder (of ooit gehad)?

.....
.....
.....

- [Financieel overzicht](#)
- [Inkomsten van het gezin:](#)

Aard	Uitbetalingsinstelling	Bedrag	Betaaldatum
Totaal inkomen van het gezin:			
	per maand:		EUR
	op jaarbasis:		EUR (*)

(*) - Voor de berekening van het jaarinkomen bij een arbeidersontract dient er rekening mee gehouden te worden dat van het vakantiegeld 1 maandinkomen dient afgetrokken te worden om de vakantieperiode te overbruggen.
- Bij wisselende inkomsten moet zowel de minst gunstige als de meest gunstige versie berekend worden.

Opmerkingen:

.....
.....
.....
.....
.....

- Vaste maandelijksse kosten:

Huur	
Hypothecaire lening	
Onderhoudsgelden	
Gas/Elektriciteit	
Telecom (GSM/internet/TV/vaste lijn)	
Bijdrage ziekenfonds	
Syndicale bijdrage	
Schoolabonnement	
Abonnementen allerlei	
Kinderopvang	
Medische kosten	
Vervoerskosten/ Autokosten	
Levensmiddelen/toiletgerief	
Pidpa/ Diftar	
Belastingen (provinciale belastingen / ...)	
Leningen	
Verzekeringen (auto / brand / familiale / ..)	

Tewerkstelling

- Schoolloopbaan

Wat is het hoogste diploma dat je hebt behaald:.....

.....

Welke studies heb je nog aangevat maar niet afgemaakt:

.....

.....

Welke diploma's / certificaten / attesten heb je nog behaald? Bijvoorbeeld: syntra opleiding, heftruckchauffeur, ...

.....

.....

.....

.....

- Loopbaan

Huidig beroep:.....

.....

Loopbaan historiek (een *lijst* van je vorige jobs/interims):

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Werkloos

Sinds wanneer ben je werkloos:

Wat was de reden van je ontslag (indien je van te voren tewerkgesteld was):

.....
.....
.....
.....

Wat is volgens jouw de reden dat je op deze moment nog geen werk hebt:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Welk traject heb je al afgelegd bij de VDAB (GTB / tenders / andere begeleiding / ..):

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Hoe sta je tegenover het afgelegde traject bij de VDAB (heeft het je geholpen / waar is het mis gelopen / ...):

.....

.....

.....

.....

.....

Waar liggen je kwaliteiten / Wat zie je jezelf doen:

.....

.....

.....

.....

.....

Sociaal netwerk

- Familie

Heb je nog broers of zussen, en hoe is jullie relatie?

.....

.....

.....

.....

Heb je kinderen, en hoe is jullie relatie?

.....

.....

.....

.....

Hoeveel familieleden van je wonen in de buurt?

.....
.....

In welke mate heb je contact met hen? (nauwelijks/wekelijks/dagelijks/..)

.....
.....
.....

Op welke manier heb je dan contact met hen? (persoonlijk/telefoon/e-mail/...)

.....
.....
.....
.....

- **Vrienden**

Hoeveel goede vrienden wonen in de buurt?

.....
.....

In welke maten heb je contact met hen? (nauwelijks/wekelijks/dagelijks/..)

.....
.....
.....

Op welke manier heb je dan contact met hen? (persoonlijk/telefoon/e-mail/...)

.....
.....
.....
.....

Op wie kan je rekenen bij problemen?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Huisvesting

Huur je je woning of ben je er eigenaar van?

.....

In wat voor woonvorm woon je? (duid aan wat bij je hoort)

Huis (losstaand)

Aaneengesloten bebouwing

Appartement

Instelling (zo ja, welke?):

Andere:

Huishouden

Komen er hulpverleningsdiensten bij je thuis? (poetsdienst / gezinszorg / verpleegkunde / ...)

Zo ja, welke zijn dit en wat doen ze:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Organiseren van het huishouden

Wie poetst er thuis?

.....

.....

Wie zorgt er voor het eten?

.....

.....

Wie gaat er naar de winkel?

.....

.....

Wie doet er het papierwerk: betalen van de rekeningen / invullen belastingen /

.....
.....
.....

Wie staat er in voor de kinderen:

wie brengt ze naar school, hobby's / wie helpt ze met huiswerk / de verzorging ,

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Besluit

Hoe was je situatie in het verleden?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Hoe ziet je situatie er op deze moment uit?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Waar wil je naartoe, hoe ziet de toekomst er uit?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Opgesteld op

Handtekening cliënt

.....

Bijlage 3: interviewschema MA 's

MA

De meerwaarde van een GPMI

1. Wat zijn de voordelen van het gebruik van het GPMI voor jou?
 - 1.1. Welke verschillende functies heeft het voor jou?
2. Wat zijn de voordelen naar de cliënt toe (wat is de meerwaarde die hij in de hulpverlening ontvangt) ?
 - 2.1. Voor een cliënt die *moet* worden toegeleid naar de arbeidsmarkt
 - 2.2. Voor een cliënt die *nog niet* kan worden toegeleid naar de arbeidsmarkt
 - 2.3. Voor een cliënt die *niet* kan worden toegeleid worden naar de arbeidsmarkt (omwille van gezondheids-en billijkheidsredenen)
 - 2.4. Voor een student met een voltijds leerplan
 - 2.5. Voor een subsidair beschermde

De implementatie van de nieuwe wetgeving

1. In welke mate heeft de nieuwe wetgeving invloed op je dagdagelijkse werking?
 - 1.1. Qua tijdsdruk
 - 1.2. Qua inhoudelijk functioneren
2. Hoe sta je tegenover de nieuwe wetgeving? Versta je wat de wetgever met deze wetgeving bedoelt? (context)
3. In verband met de uitbreiding van de doelgroep
 - 3.1. Vind je de uitbreiding een goede zaak?
 - 3.2. Op welke doelgroep paste je voor de wetwijziging het GPMI al toe?
 - 3.3. Voor welke doelgroep kan dit GPMI waardevol zijn?
4. In verband met de verplichting van het GPMI
 - 4.1. Wat vind je van het verplichtend karakter?
 - 4.2. Vind je dat het verplicht karakter een afbreuk doet aan de waarde van het GPMI?
 - 4.3. Is het verplichtend karakter een meerwaarde voor iedereen (ook voor de meest zwakkeren/kwetsbaren van de samenleving)?
 - 4.4. Is het GPMI haalbaar voor iedereen, gelet op de steeds te stellen doelen en noodzaak tot evolutie van de cliënt
5. In verband met de mogelijkheid tot gemeenschapsdienst
 - 5.1. Vind je dit een nuttige toevoeging aan het GPMI?
 - 5.2. Voor wie en op welke manier zie je jezelf hiervan gebruik maken?
 - 5.3. De wetgever ziet het als een instrument voor sociale en maatschappelijk integratie

- 5.3.1. Zie je dit zelf ook zo?
 - 5.3.2. Vind je dat er hiervoor genoeg middelen zijn?
 - 5.3.3. Op welke manier zouden de mogelijkheden kunnen worden uitgebreid?
- 6. In verband met sanctionering
 - 6.1. Wat denk je van deze wetswijziging ?
 - 6.2. Hoe sta jij tegenover de mogelijkheden rond sanctionering?
 - 6.3. Wat denk je van de alternatieve sanctionering binnen het GPMI?
 - 6.3.1. Wat zijn de mogelijkheden?
 - 6.3.2. Hoe sta je tegenover een positieve aanmoediging als alternatief voor sanctionering?
- 7. In verband met de bijzondere financiering
 - 7.1. In welke mate ben je hiermee bezig?
 - 7.2. Merk je een bepaalde aanmoediging/druk van bovenaf voor het opstellen van GPMI's?
 - 7.3. Vind je dat deze betoelaging in verhouding staat tot je geleverde werk?
- 8. Het GPMI is bedoelt als een dynamisch werkinstrument op maat. Vind je dat de nieuwe wetgeving dit verbetert?
- 9. Zijn er nog zaken die ik niet bevraagd heb en die je nog graag zou willen toevoegen?

Bijlage 4: interviewschema OCMW (secretaris/ontvanger)

OCMW (wie? Secretaris/ontvanger/...)

1. In welke maten bent u betrokken/ of bent u bezig met het GPMI?
2. In welke mate heeft de wetswijziging invloed op jouw werk?
3. Wat is de meerwaarde ervan voor het OCMW?
 - 3.1. Op financieel vlak
 - 3.2. Op het vlak van de hulpverlening
4. Op welke manier denk je dat deze wijziging de werking gaat beïnvloeden?
 - 4.1. Op beleidsvlak?
 - 4.2. Qua werking van de sociale dienst?
5. Houdt u rekening met de bijzondere toelage?
 - 5.1. Gaat u MA 's hierdoor eerder aansporen om GPMI 's af te sluiten?
6. Ga je het personeel extra ondersteuning geven (caseload, bijscholing)?
7. Zijn er nog zaken die ik niet bevraagd heb en die je nog graag zou willen toevoegen?

